moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1973
6
lapkritis
gruodis

TURINYS

M. Slavėnienė	Mykolo Vaitkaus dvasios šviesoje	2
Dr. M. Anysas	Jadvyga d'Anjou lenkų karalienė	7
Z. Tenisonaitė	Naujųjų Metų keista kelionė	10
D. Sadūnaitė	Koncertas (eil.)	12
P. Gaučys	Žmogus ir jo namai	13
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas — 14	15
A. Zubienė	Fidži legendų seselei	17
• Moterys pasaulyje	B. Vytienė — Mūsų viešnia — Janina Narūnė	19
• Organizacinė veikla		23
	P. Alšėnas — Rimties valandai	24
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

F. Lippi	Betliejus	1
A. Jakulevičius	Žiema	2
K. Šimonis	Kanklės	5
— . —	19 amž. graviūra	7
— . —	18 amž. graviūra	8
— . —	18 amž. graviūra	9
J. Klemkienė	Šeima	10
A. Tamošaitienė	Eglės pasaka	12
O. Kučinskienė	Portretas — M. G.	14
O. Kučinskienė	Portretas — A. S.	14
A. Zubienė	Senemiestis	16
A. Zubienė	Laivai	16
A. Snitkuvienė	Kilimėlis	18

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1973 m. Nr. 6 (96)

REDAKCINĖ KOLEGIJA

NORA KULPAVIČIENĖ
redaktorė

ZUZANA DAUGVAINIENĖ
kalbos taisytoja

ZITA DIDŽBALIENĖ
korektorė

skyrius veda

A. YČIENĖ, I. KAIRIENĖ, E. KRIKŠČIŪNIENĖ, L. MURAUSKIENĖ

BRONĖ PABEDINSKIENĖ
administratorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M 6 H 1 A 8, Canada

Spaudė "Žiburių" spaudos bendrovė, Toronto, Ontario. Prenumerata metams $6.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1973 m. Nr. 6 (96) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1973 Nr. 6 (96)

★ ★ ★ *VISUS BENDRADARBIUS IR SKAITYTOJUS* ★ ★ ★

SU ŠV. KALĖDOM IR NAUJAIS 1974 METAIS

★ *SVEIKINA* ★

"Moters" žurnalo leidėjos, redakcija ir administracija

J. JAKULEVIČIUS ŽIEMA

MYKOLO VAITKAUS DVASIOS ŠVIESOJE

M. SLAVĖNIENĖ

Skaudus didžios dvasios žymaus žmogaus netekimas mumyse savaip, tarsi, atnaujina prabėgusį laikotarpį, kuris rišo artimesne ar tolimesne pažintimi su tuoju žmogumi. Mintis klysta atgalios į tolimiausius laikus ir ieškai tų aplinkybių, kuriose įvyko pirmoji pažintis.

Didelį netekimo skausmą kelianti žinia minoriškai nuskambėjo per pasaulio lietuvius mirus Mykolui Vaitkui. Nesinorėjo tuo tikėti. Negi JIS mirė! . . . Juk jis atrodė nepalaužiamas, neįveikiamas laiko tėkmės — Juodojo Angelo lyg ir pamirštas. Jis jau sulaukė 90 metų amžiaus (be kelių mėnesių), jis užsigrūdinęs gyvenimui . . . Tačiau . . .

Pradedu mintyje ieškoti, nuo kada M. Vaitkaus vardas įkliuvo mano sąmonėje, kada apie jį ką daugiau pradėjau sužinoti. Turiu grįžti daug metų atgal — į savo ankstyvąją jaunystę. Negaliu savęs užtikrinti, bet pasąmonėj glūdi nuovoka, kad pirmas mano dėmesys rašytojui Mykolui Vaitkui buvo jo drama "Žvaigždės Duktė" (išleista 1923 ar 1924 metais Kaune). Pirmiausia patraukė tas gražus pavadinimas — Žvaigždės Duktė. Šį vardą ant knygos nugarėlės pastebėjau brolio knygų lentynoje tarp kitų knygų, tvarkingai viena prie kitos išrikiuotų. Išsitraukiau, atsiverčiau: drama. Ech! Dramas labai mėgstu teatro scenoje matyti, bet skaityti — nelabai. Visdėlto skaičiau. Smalsumas vertė sužinoti, kas gi toji žvaigždės duktė: ar ji yra kažkur erdvėse — šalia savo motinos žvaigždės, ar nukritusi ant žemės — ar kaip ten? Gimnazistiškas smalsumas vertė išsiaiškinti. Pasirodė, kad žvaigždės dukters motina besanti paprasta žemiškoji, o tas žvaigždėtumas kyląs iš mergaitės teatrališkojo talento, kaip kad dabar filmų artistės ar artistai vadinami žvaigždėmis — stars. Svarbiausia tai, kad toji drama "Žvaigždės Duktė" pastūmėjo mane domėtis rašytoju Mykolu Vaitkumi, t.y. jo kūryba. Ilgainiui teko ir su juo pačiu asmeniškai susipažinti ir retkarčiais susitikti — ar tai vaišėse, ar tai kultūriniuose parengimuose, literatūros vakaruose. Nors toji pažintis buvo tada gana paviršutiniška, tačiau spėjau įsitikinti, kad kunigas Mykolas Vaitkus yra labai simpatinga, maloni, jautri, švelni asmenybė. Kalboje labai atsargus, santūrus. O jeigu jau kam laimė lėmė išgirsti jo komplimentą, tai ir komplimentas toks pat atsargus, švelnus, rafinuotas, tikrai vaitkiškas. Taip, pvz., vieną kartą teko nugirsti, kaip jis Salomėją Nėrį pavadino

"kačiuku su auksine širdyte"... Rašytojo išorė — augštas, liesas, labai ramių, darnių judėsių, pablyškusio, asketiško veido. Kiek teko matyti — vis ilgais kunigiškais drabužiais. Žiūrint į jį nemanytum, kad jis slepia savyje ir taiklaus humoro gyslelę, ir turėtų net satyriško kandumo — kaip Rakšties Rakštys.

Išeivijoje Mykolo Vaitkaus asmeniškai neteko niekur sutikti, bet likimas lėmė užmegsti korespondenciją, pasikeisti vienu kitu laišku — tiesa, jau vėlesniame laikotarpyje, jam gyvenant Amerikoje. Tai ir vėl per jo kūrybą, kai pradėjo, vieną po kito leisti savo įdomiųjų atsiminimų tomus. Pradėjus juos skaityti, negalėjau susilaikyti nepareiškus susižavėjimo. Ir pareiškiau trumpu apie juos pasisakymu australiškoje lietuvių spaudoje — prie "Tėviškės Aidų" leidžiamame ir tuomet A. J. Jūragio redaguojamame literatūriniame skyriuje "Verpetuose" (1966 metais, atsiminimų autoriui jau bekopiant į savo 83 metus). Tai radęs atsiminimų autorius, savo jautrumo stumiamas, parašė man padėkos žodelį ant savo fotografijos. Tokiu būdu užsimezgė korespondencija tarp rašytojo ir mūsų šeimos. Vienu kitu laišku jis leido į save ir į savo paskutinįjį gyvenimo laikotarpį kiek intymiau pažvelgti, suprasti jo buitinę aplinką, stebėti kūrybinius užmojus, pajusti dvasinį gaivališkumą. Laiškų autorius, paprastai, kiek plačiau atveria vartus į savo gyvenimo kelią, juo labiau, jeigu korespondavimas tęsiasi ilgesnį laiką. Laiškuose pasakoma ir tai, kas kitu būdu — autobiografijose, betarpiškuose pašnekėsiuose — kartais yra nutylima, nedrįstama pasakyti. Dėlto visi monografijų, biografijų ar biografinių veikalų rašytojai labai vertina korespondencinę, kaip autentiškiausią, medžiagą.

Dabar, kai mes, visi lietuviai, sustojome tame skaudaus netekimo šešėlyje ir kalbamės apie Jį, Mykolą Vaitkų, manau, jam nenusikalsiu atidengdama ir vieną kitą jo laiškų įdomesnę detalę. Juo labiau, kad ir pats laiškų autorius, nors ir netiesioginiu būdu, pritarė laiškų turinio pasidalinimui su kitais, pripažindamas tokio pasidalinimo kultūrinę reikšmę. Viename laiške jis mums rašė: "Geras sumanymas rašyti savo atsiminimus apie įdomesnius pažįstamus (net panaudojant jų laiškus): bus naudingas įnašas į mūsų kultūros istoriją".

Keičiamės laiškais

Jo pirmas žingsnis iš Amerikos į tolimąją Australiją — fotografija. Maloni, įspūdinga išraiška veide. Lyg gyvas įžengtų pro mūsų buto duris — netikėtas, tačiau labai brangus svečias. Jo pirmieji žodžiai (užrašas ant fotografijos): "Nuoširdžiai Jums dėkoju už tokį mielą atsiliepimą "Tėviškės Žiburiuose" apie mano atsiminimus. Te Dievas Jums atlygina! Jus tikrai branginąs — K. M. Vaitkus (Peace Dale, R.I. 66. VII. 15)".

Toji fotografija ir padėka mane labai nudžiugino ir sujaudino: štai pats atsiminimų autorius, rašytojas Mykolas Vaitkus, teikiasi man dėkoti! Nesijaučiau to verta. Užtat skubinausi, savo ruožtu, jam padėkoti už jo padėką, ir parašiau ilgesnį laišką, primindama, kad mano straipsniukas buvo atspausdintas ne "Tėviškės Žiburiuose" (kaip kad jis manąs), bet "Tėviškės Aiduose" (Australijoje leidžiamuose). Į tai jis man parašė jau gana ilgą, vaitkiškai mielą nuoširdų laišką. "Kaip tatai keista, — rašė jis, — kol buvome Kaune beveik šonu prie šono, arčiau nepasižinome. O dabar, kai skiria mus keliolika tūkstančių kilometrų, mudu suartėjom tiek, kad net laiškais pasikeitėme! Be galo ačiū už Jūsų tokį nepelnytą malonų laišką!"

Šiame laiške M. Vaitkus atidengė ir savo numatomų atlikti kūrybinių darbų planą: "Apie save tiek galiu pasakyti, jog šiaip taip dar gyvenu (83 ką tik pabaigiau, o tai — sunki našta), pasistenėdamas, taip, bet dar vis nepasiduodamas. Ką tik išleisdinau savo 1946 metų eilėraščius, formos bandymus, vardu "Dienoraštis". Paskutiniuoju laiku poezijos kaip ir nekuriu, nes stropiai rašau atsiminimus. Šiuo laiku jau priėjau prie "Nepriklausomybės saulėj" periodo: susidarys trys tomukai, jei leidėjas nesuglaus į du. Paskui dar parašysiu atsiminimus apie antrąjį karą bei dvi okupacijas. Toliau — gyvenimą tremty. Dar toliau — apie Amerikos rojų. O tuokart gal dar sukursiu keistą knygutę "Balzgana Velniava" (apie velnius, raganas ir kitus tokius). Turiu nemaža dar nespausdintų eilėraščių tarp 1953 metų ir šios dienos. Turiu ir nespausdintos beletristikos (vieną romaną, eilę pasakėčių apie gyvulėlių bei žmonių gyvenimą). Dar Lietuvoj yra palikę rankraščių. Gal mano paminėtoji bolševikėlė (patiės M. V. giminaitė, — M. Sl.) šį tą dar surankios (ką tik ją formaliai įgaliojau, nes ji seniai neduoda man ramybės).

"Na, manau, šiam kartui turėtų būti gana, nes turiu būtinų reikaliukų miestely — bus gera proga nubogint šį laišką į paštą.

"Čia įdedu vieną savo nuotrauką iš 1960 metų. Gal Jums bus įdomu pamatyti vietą, kur gyvenu ir darbuojuos.

"Tegu gerasis Dievas laiko visus tris Jus maloningoj savo globoj, (...) —

Jūsų k. Mykolas Vaitkus". (66. XI. 4).

Kalėdinis pasveikinimas atviruku (66. XII. 22) — originalus ir bičiuliškai šiltas: "Mielieji P.P. Marija ir Juozai, Jėzaus šypsnio linkiu Judviem taip Kalėdoms, taip ištisiems naujiems metams. Tikrai nuoširdžiai.

"Ką tik gavau Jūsų siųstą "Plunksną ir žodį" (Plunksnos klubo Sydnėjuje leidinys, — M. Sl.). Labai ir labai ačiū! — Jus l. branginąs K. M. Vaitkus".

Geriau įsižiūrėjus į šį trumpą pasveikinimėlį, galima iš jo nuspėti autoriaus rašymo momentu sveikatos būvį: pirmieji žodžiai parašyti tiesiomis, gražiomis, tiesiog kaligrafiškos braižos raidėmis, gi pasveikinimas pasirašytas — jau labai sukripintai, drebančia ranka.

Naujųjų metų antrąją dieną (67. I. 2) vėl rašo turiningą laišką, iš kurio galima spėti, kad M. Vaitkus buvo artimas draugas su poetu Jonu Aisčiu (ir į amžinybę iškeliavo taip artimai paskui vienas kitą, vos trijų savaičių skiriami): (...) "Kai ėmiau ačiuoti už tai, kas laiškely, kuo nepamiršau antrojo, stambesnio — jo daikto — knygos ("Plunksna ir žodis", — M. Sl.). Ji man irgi brangi, kadangi ten radau Jūsų kūrybos. Ji man itin įdomi bei maloni, kad juk tai — anos, anų laikų mergystės posmai, o dar — mūsų Putino seselės! Beje, mes čia dabar, su Jonu Aisčiu, laikome Putiną didžiausiuoju kūrėju mūsų gyvųjų rašytojų tarpe.

"Ir štai vėl imu knygą ir vėl imu skaityti Jūsų kūrinėlius, kur mano širdžiai ypač artimi: Širdies žiburėlis, Liūdna pavakarė, Demonas (ypačiai), Juodasis naras, Motinos akys, Užuolaidos (labai prasminga), Kur aš gyvenau (itin gyvai pajutau), Metams slenkant (ilgesingai nuteikė). Žinoma, aš, senis būčiau kiek labiau šlifavęs. Bet suprantu: jūs jaunieji branginate kūrybos laisvę — tad laisvinate technikos discipliną.

"Taip, Putinėlis . . . Apie jį gana dažnai pamąstau. Stengiuos, kur tik galėdamas, surasti naują jo kūrinių. Deja, paskutinės jo poezijos knygos iš Vilniaus nebegavau. Dar viliuos. Su kuo turiu ten ryšių ir gaunu

KAN. MYKOLAS VAITKUS (1883 — 1973)

kartais kokią žinelę ir apie Putiną, gal kuomet kitą kartą. Jei praneštumėt broliui, jog aš jo nepamirštu ir šviesiai miniu, būtų labai malonu.

"Na, bet reikia baigti tą mielą pabendravimą . . . , nes ir darbai spiria, ir noriu kuo greičiausiai išsiųsti tą netvarkingą laišką. Prašau atleisti. Jūs, žinoma, laukėte iš vadinamo rašytojo įdomesnio ir gražesnio rašinio.

"Švenčių proga jau nebesveikinu, nes vistiek jau perdaug pasivėlinau. Bet širdis kupina geriausių Jums linkėjimų.

Jus su šeima labai branginąs — K. M. Vaitkus".

Vargingai ir iš lėto . . .

Daug naujų užmojų, naujai planuojamų darbų. Nerami ir kūrybinga dvasia nesileidžia būti liūliuojama gyvenimo pavakarės ramiose atošvaistose. Ji verčia dirbti, nepasiduoti, judėti, — nors ir lėtai, ir sunkiai . . .

Taip, 67. IV. 24 dienos laiške vaizdžiai atsiveria tos nuotaikos: "(. . .) Ir Jūsų platųjį laišką gavau ir džiaugiuos, ir siunčiu nuoširdų ačiū: jis buvo man lyg stiklas gaivios paguodos. Būčiau jau seniai atsakęs. Tik ta senatvė! Tai — tikrai lyg išgverę ratai: tarška-barška, traška-braška, tik žiūrėk — tuoj tuoj sugrius. . . Vien valia dar tempia juos priekin, tik vargingai ir iš lėto. O dar turėjau baigti didelį darbą — savo atsiminimus apie nepriklausomąją Lietuvą (mašinraščio apie 900 pusl.). Jau išsiunčiau Nidai į Londoną. Tik gavau nemielą žinią: Nidos vienintelis linotipininkas ją metęs, dabar spaustuvė teturinti nepritvrusį naujoką; tad Nida ir pati nežinanti, kada pradėsianti spausti toliau mano atsiminimus . . O aš nežinau ar ilgai begyvensiu. Tad nelabai besinori baigti savo atsiminimus. Gi dar lieka dvi okupacijos ir mūsų tremtis Vokietijoj bei Amerikoj . . Tačiau bandau prisiversti ir, lyg girnų akmenį, sunkiai ritu darbą į priekį . . Bet lėtai, lėtai . .

Vis tik esama gyvenime ir prošvaisčių (šalia Jūsų laiškelio): parašiau laiškeli Putinui, iš širdies, palikdamas jam laisvą pasirinkimą — atsakyti man ar ne. Mat, seniai jau bandžiau nusiųsti jam kokį gerą žodį. Prašiau savo sesers dukteraitę Rymą Vilniuje, kad nueitų pas Putiną ir nuo manęs jį pasveikintų. Ji labai to norėjo, bet sakėsi jo prisibijanti. Dabar, po kelerių metų, ji pati mane paprašė, kad parašyčiau Dainiui laišką ir atsiųsčiau jai, o ji nunešianti jam — tai būsianti jai gera proga susipažinti. Taip ir padariau. (. . .)

"Mielajam Slavėnui — labadien! Ir šeimai. Ir kitiems lietuviams. — Jūsų k. M. Vaitkus".

Neteko patirti, ar Putinas atsiliepė į tąjį, augščiau minimą, laišką. Greičiausia, kad ne, nes ir Putinas tada jau stovėjo visiškas bejėgis ant Amžinojo Taikos Slėnio kranto. O jo (Putino) dešimčia metų vyresnis kolega dar virš penkerių metų gėrėjosi ir kūrė savajame žemiškajame Taikos Slėnyje (Peace Dale).

Mes dar gyvi tebesame . . .

Lietuvą ir užsienio lietuvius sukrečia Putino mirtis (67. VI. 7). Ir M. Vaitkaus jautri siela apsigaubia gedulingu skausmu netekus savo draugo. Net rekolekcijų rimtis ir "pasaulio užmiršimo" pastangos susvyruoja nuo skaudaus pergyvenimo. Reikšdamas man ir mano šeimai užuojautą, kartu išsako ir savo skausmą:

"Didž. gerbiama ir miela Ponia Dalėna, rašau iš metinių rekolekcijų kampelio, nepasiėmiau rašalinės plunksnos, rašau pieštuku, nes noriu kuo veikiausiai susisiekti su Jumis dėl to nepaprasto įvykio. Vadinas, jau mirė mūsų Putinas, mylimas mūsų Tautos Dainius . . . Jo gyvo šioj žemėj neberegėsim. Skaudus, labai skaudus kiekvienam lietuviui faktas, ypač Jums, jo mylimai sesei. Suprantu ir gyvai jaučiu Jūsų sielvartą bei skausmą ir iš širdies siunčiu Jums savo užuojautos žodį . . . Kas mums dabar belieka? Vien dažnai minėti a.a. Vincą ir už jį melstis, ką aš ir darau kasdien.

"Tačiau mes dar gyvi tebesame — ir privalome grįžt į gyvenimo tėkmę. Jūsų laiškelis VI. 10 suteikė man didžio malonumo. Ačiū, be galo ačiū. Jūsų sumanymas surinkti ir išleisti Putino Jums rašytus ar kitų asmenų jį liečiančius laiškus yra naudingas ir įdomus. (. . .) kiekvienas dalykėlis, liečiąs Putiną, yra

Tautai brangus. Jei turėčiau Putino laiškų, mielai Jums nusiųsčiau. Bet, deja, mudviem neteko koresponduoti, kadangi gyvenome tame pat Kaune ir dažnai matydavomės.

"Labai ačiū už Jūsų rašinėlius apie mano kūrybą. Aš juos gyvai vertinu. Mielai sutinku, kad "Mūsų Pastogės" poezijos kampelio redaktoriui paskolintumėt mano foto, ir iš anksto dėkoju jam už jo dėmesį. (. . .)

Jūsų k. M.V. (67. VI. 19)".

Šaltame pasaulyje

Kolegos Putino mirties minoriniai skambėjimai negreit nutyla vienišame ir šaltame rašytojo pasaulyje. Ir rūpestis, ir patarimai, ir padrąsinimai dėl jo atminimo įamžinimo atplaukia man iš anapus Pacifiko. Ir mūsų šeimos jam pareikštas vienas kitas šiltesnis žodis, jį pradžiugina, suramina:

"(. . .) Sunku pasakyti, kaip nudžiugau, gavęs tokį gražų Jūsų, Jūsų Vyro ir Dukros pasveikinimą savo gimtinėse. Ačiū, ačiū be galo! Te Dievas Jums atlygina už Jūsų aukso širdį! Šiame šaltame pasauly žmogaus širdžiai yra brangus kiekvienas šiltas žodis. (. . .)

"Ką tik gavau "Tėviškės Žiburius" ir ten radau, kad Ponia Dalėna rašote plačius atsiminimus apie brolį Putiną. Puiku! Tai vertingas, įdomus ir visų mūsų laukte laukiamas veikalas. Nuoširdžiai linkiu daug ir gražaus tikrai kūrybinio džiaugsmo.

"Ten toli pas Jus ateina žiedais vainikuota vasara. O čia pas mus krinta nuo medžių lapai, ir naktimis jau šaltis į langus kvėpuoja. Traukiame iš komodų šiltus drabužius ir bugščiai laukiame ateinant piktai azijinei Flu . . Kas išliksime? O kas kojas ištiesim . . visam? . .

"Viso-viso (tik ne šito!) — Jūsų k. Mykolas Vaitkus".

"(. . .) Jūsų mielas laiškelis 68. II. 7. atėjo pas mane šiame piktame šaltmety iš karštojo Auburno tartum išsiilgtas pavasaris. Ačiū, ačiū Jums už jį su širdies žodžiais, su mielom žinelėm.

"Šįryt skaičiau Liet. Enciklopedijoj ir iliustruotoj visų Žemužės kraštų geografijoj (labai plačioj) apie Australiją, norėdamas bent mintim ir vaizduote susisiekti su Jumis. Jieškojau Auburno (bet neradau). . Na, bet šiaip ar taip esam surišti . . bent Putino prisiminimais . . Taip, jis besąs labai populiarus ne vien okupuotoj Lietuvoj, o ir USA. Juk mirė Šeinius, Savickis, Krėvė, Kirša: jų nė iš tolo tiek neminėta, kiek Putinėlį. Tai įdomus psichologinis reiškinys . . Tad ne dyvai, kad, šalia Jūsų talento, taip dominasi Jūsų atsiminimais apie a.a. Dainių . . (. . .)

"Šiąnakt ir šįryt (kovo 1 d.) siautė sniego pūga. Prisnigo tiek, kad ir šuneliai negali atsidžiaugti ir išdykauja, kaip Lietuvoj išdykaudavom maži būdami . . O aš žiūriu pro langą ir šypsaus . . nors gyvenimo našta ir sunkiai slegia . . MV."

Gerojo Tėvo dovanos

"(. . .) Vadinas, ryto diena — jau gegužio pirmoji! Pirmoji žaluma, pirmieji žiedai . . Pavasaris, vėl pavasaris! Net mano pavargusi širdis ėmė gyviau plakti, tik su sopulingo nujautimo priemaiša: mamento . . (. . .)

"Taip, visa nepastovu, visa nuolat mainos . . Tačiau tame nepastovume ir glūdi grožio žavumas ir brangumas . . Atrodytų, kad pagoniškas romėnų poeto patarimas "carpe diem" ne visai kvailas; o jei žmogus tas dienas-gėles priimsi kaip Gerojo Tėvo dovanas, tai būsi tikras krikščionių filosofas. (. . .)

"Geras sumanymas rašyti savo atsiminimus apie įdomesnius pažįstamus (net panaudojant jų laiškus): bus naudingas įnašas į mūsų kultūros istoriją.

"Vakar išsiunčiau Jums savo "Nepriklausomybės saulėj". . (. . .)

Sveikinimai šeimai. Jūsų k. MV. (68. IV. 30)".

Ir sekančiame laiške (68. VI. 17) poetas, tarsi, tebesigėri tomis "gerojo Tėvo dovanomis" — pavasariška nuotaika, gėlėmis. Jis pasidavęs "krikščionių filosofijai" ir, gal, nuo to "minty šviesiau ir širdy šilčiau pasidarė". Jaučia paguodą "anam pasaulio gale" turėti jį suprantančių artimųjų, — "ir plaukioju tose gaiviose srovėse . ."

Ryšys su Tėvyne jam taip pat labai mielas, — ne su vienu buvusiu ar tai bendradarbiu, ar rašytoju, kultūrininku teberiša prisiminimų gija:: "Jei tai įma-

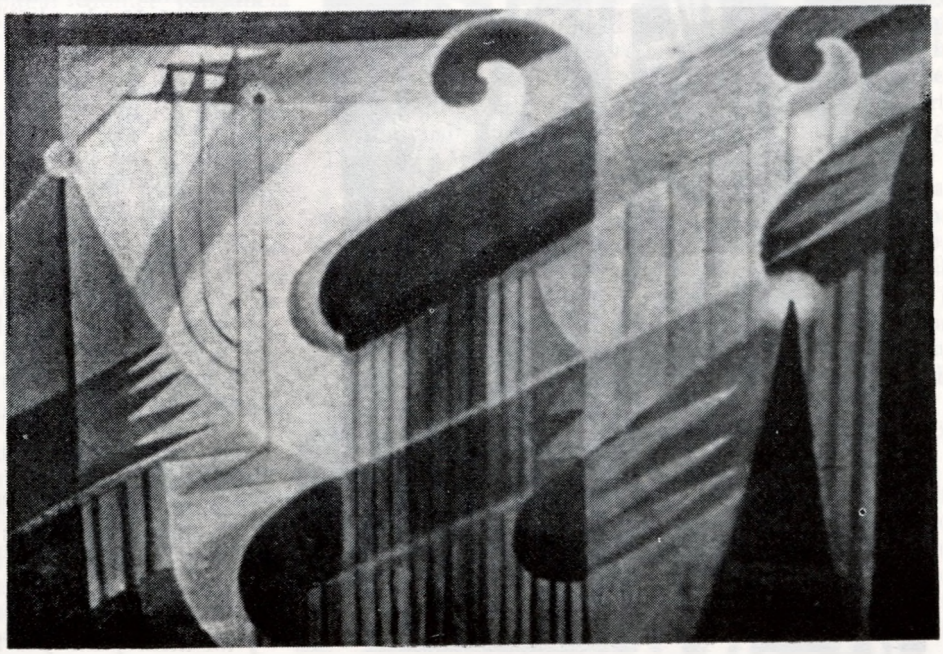

K. ŠIMONIS

KANKLĖS

noma, kai rašysite A., įrašykite jam ir nuo manęs sveikinimą bei geriausius linkėjimus. Savo atsiminimuose, sekančiame tomiuke, parašiau ir apie Putiną gana plačiai, tik, žinoma, neatsidėjęs, nei sistematiškai, o vien kas buvo man itin įstrigę vaizduotėj bei atminty.

"Vilniuje gyvena ir darbuojas (. . .) A.P., bolševikė, bei ateistė, bet mielas asmuo. Ji man siuntinėja, kiek vien galėdama, tenykščius leidinius; tik Putino paskutinius du eilėraščių rinkinius nebesuskubo sučiupti: taip greit žmonės juos išgrobstė". (. . .)

"Savo atsiminimuose aš vengiu rašyti apie savo kūrybą, kaip ir iš viso apie save patį. Gal žmonėms ir įdomu būtų. Bet ne vienas ir satyriškai nusišypsotų: mat, kaip mėgsta apie save kalbėti! Tad rašau apie kitus žmones ir bendrus įvykius.

"Ak, jau vėloka. O mano širdis paskutiniuoju laiku negaluoja. Tad — labanakt Jums visiems. — Jūsų MV".

Su Poezija . . .

Putino "Langas" — paskutinė priešmirtinė jo poezijos knyga. Jos turėjome du iš Lietuvos atsiųstus egzempliorius, tai nutarėme vieną padovanoti mūsų bičiuliu tapusiam poetui M. Vaitkui. Ir manėme, kad tuo padarytume jam tiek džiaugsmo:

"(. . .) Tikrai esi tartum Balandėlė ar, tiksliau, Angelėlė, kad nepamiršti manęs, griūvančio senio, ir aplankai savo nuostabiai širdingais laiškais iš tos pasakiškos Australijos. O čia dar atsiuntei man tą Putino "Langą"! Juk tai — didelio Kūrėjo ir nuostabaus žmogaus tartum testamentas, Jo paliktas mums visiems. Be galo ačiū! Dabar skaitau "Langą" kas vakarą, prieš gulti eidamas, kaip dvasinį skaitymą . .

"Pradėjau laišką VII. 13, o šiandien jau VII. 19. Buvo tokie karščiai, jog nieko nesinorėjo dirbti. Dabar atsigavome". (68. VII. 13).

Praslinko ilgesnis laikas, o mūsų Didysis Bičiulis vis nerašė. Pasiuntėme Putino poezijos dar vieną rinkinį — "Būties Valandą" (išleistą anksčiau už "Langą") — kartu pasveikindami ir su vardinėmis (rugs. 29 d.). Į tai gavome tarsi asmenišką, tarsi pats būtų pas mus atvykęs, padėką, užrašytą ant gražios fotografijos — gražios gamtos aplinkoje sėdįs ant suolelio, knygą beskaitąs . . . Padėkos žodis labai trumpas: "Mano Brangieji Slavėnai, Be galo Judviem ačiū už sveikinimą ir tokią brangią dovaną — M. Putino "Būties Valandą". — Jus mylįs k. M. Vaitkus. (68. X. 22)".

Neišsiaiškinau, kodėl solenizantas padėkoj įrašė "M. Putino" . . . Ką atstoja raidė "M"? Mano brolis prie slapyvardės "Putinas" niekuomet nerašydavo jokios kitos raidės. Tačiau kaikas anuomet Lietuvoj, dar nepriklausomybės laikais, manydavo, kad Putinas yra pavardė, o vardas — Mykolas. Taip vieną kartą ir prof. Pakštas atėjo pasveikinti Putiną Mykolinėse su vardo diena. Tai buvo broliui vienas iš linksmiausių atsitikimų jo visame gyvenime. Gi Vaitkus, ar ne tik apsirikdamas, bus pridėjęs savo vardo (Mykolo) raidę prie "Putino", arba ji turėtų reikšti brolio pavardę — Mykolaitis Putinas.

Po augščiau minėtos padėkos, gavome tuojau ir antrąją — taip pat tarsi "asmenišką" — taip pat ant fotografijos (fotografija iš ankstesnių laikų — M. Vaitkus su Faustu Kirša vaišinasi ir kalbasi prie stalo): "Mano mielieji Australijos Slavėnai, — kokia graži idėja — iš Australijos atsiųsti mano vardinėms gėlę! Iš tikrųjų, Judu tikri Putino giminės! Ačiū! ačiū! — Dvasia-širdim Jūsų k. Mykolas Vaitkus (68. X.)".

Gavus šias fotografijas su jautriais padėkos žodžiais vėl tęsėsi apie 5 mėnesiai tylos. Jau tik 1969. III. 24 parašė mums trumpą laiškelį: "(. . .) Labai ačiū už platoką turiningą rašinį (gruodžio 10 d.). Prašau perteikti p. Ž. mano sveikinimą ir ačiū už gerus žodžius bei pastabas apie mano kaikuriuos teigimus, liečiančius didįjį mūsų Putiną. Būtų įdomu plačiau su p. Ž. (M .Vaitkus laiške rašo pilną pavardę) susirašyti, bet neleidžia laikinis širdies veikimo nereguliarumas: kiek vien įmanoma, turiu vengti visokios įtampos. Senatvė jau aiškiai ima diktuoti savo tempus. Kadangi nebetoli Velykos, siunčiu Jums su Vyru, mieloji mano Ponia, iš pat širdies gelmių velykinį sveikinimą. — Jūsų k. Mykolas Vaitkus".

Tų pačių, 1969 metų žieduotasis pavasaris, matyt, jautriajam grožio kūrėjui, mūsų brangiam Bičiuliui gal nebuvo duosnus nei geresne sveikatėle, nei pakilesne nuotaika. Į mūsų velykinį pasveikinimą atsiliepė, kaip ir anksčiau, tik pora trumpų sakinėlių, užrašytų ant atviruko, kuriame pavaizduotas liūdnas šunelis, o ne pavasariški žiedai, kaip kad būtų tokiame sezone laukiama.

Su rašytojum Mykolu Vaitkum mūsų susirašinėjimas, užsitęsęs apie trejus metus, pasibaigė rašytojo atsiųstu mums 1969 metų kalėdiniu pasveikinimu — trumpu, vos poros sakinėlių: "Mano mielieji Slavėnai, — Nebetoli didžiosios Šventės — tad iš širdies siunčiu gražiausius sveikinimus. — Jūsų kan. M. Vaitkus".

Ir nors mes vis dar jam pasiųsdavom sveikinimus ir švenčių proga, ir vardinių, ir gimimo dienomis, bet į tai atsiliepimo jau nebesulaukėme . . .

LIET. LIAUDIES MENAS

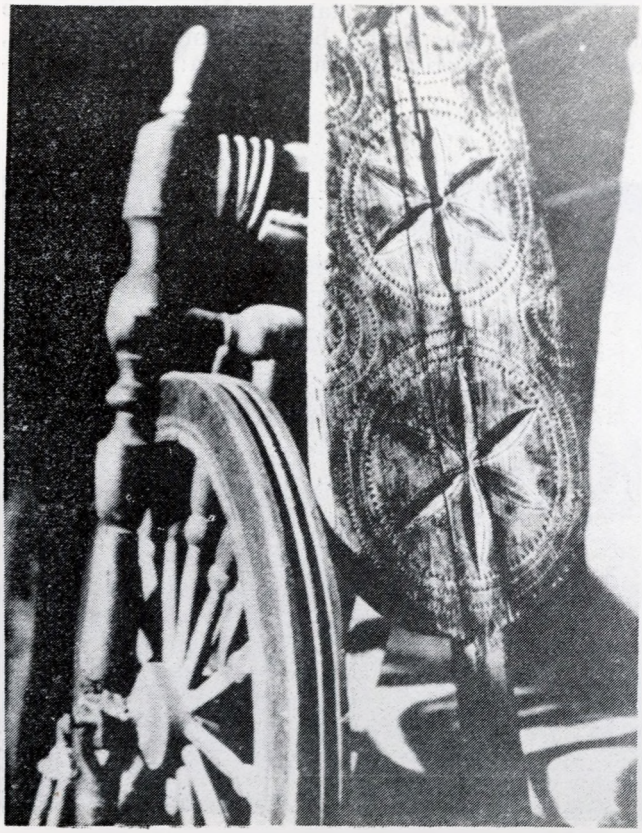

LENKŲ KAIMIEČIAI 19 A. GRAVIŪRA

JADVYGA d'ANJOU LENKŲ KARALIENĖ

DR. M. ANYSAS

Šiame rašinyje (tęsinys iš 5 nr.) pavardės Jogailos ir Vytauto yra rašomos tikra lietuviška forma: Jagela ir Vytaudas. Dabar vartojama forma Jogaila yra paimta iš gudiško: Jokhaila, o Vytauto pavardė maskviečių surusinta iš Vytaudo į Witowt. Pavardžių su galūne das buvo randama Lietuvoje ir Klaipėdos krašte.

Po Jagelos krikšto jo vedybos su karaliene Jadvyga įvyko už trijų dienų, 1386 m. vasario mėn. 18 d. Lenkijos augštoji dvasininkija prieš tai viešai pareiškė, kad karalienė Jadvyga yra atleista nuo susižiedavimo su hercogu Wilhelmu, nes pagal tuomet veikiančią bažnytinę teisę nepilnamečių sudarytos ir nekonsumuotos vedybinės sutartys negaliojančios.

Į Vieną sugrįžęs hercogas Wilhelm nenurimo dėl savo sužadėtinės netekimo. Daugeliui Vakarų Europos valdovų jis siuntė protesto laiškus, kad iš Lietuvos atėjęs pagonis yra atėmęs iš jo žmoną (Do is kummen der Heide vun Litauen und hat min wip genummem). Jis skundėsi ir popiežiui, kur buvo užvesta net byla, kuri ėjo skaičių metų, bet be galutinio sprendimo. Daug vokiečių valdovų nebuvo patenkinti šiomis vedybomis, kurios Lenkiją iš karto padarė didele ir galinga valstybe, užkirto kelią sumanytam Lenkijos germanizavimui ir jos numatytam ev. padalinimui. Šios vedybos sukėlė daug nepasitenkinimo Prūsijos ir Livonijos Ordinuose, nes tai atsiliepė ir jų santykiuose su Lietuva ir Lenkija.

Jagela buvo karūnuotas Lenkijos karaliumi atskirai nuo savo žmonos, nes ji jau iš jaunų dienų nešiojo karališką vainiką. Ji buvo Lenkijos karalienė, bet ne iš savo vyro malonės karalienė, kaip istorikai dažnai pažymi.

Tai nebuvo laimingos vedybos, nes Jadvygai jos buvo priverstinės, atsižadant savo jaunų dienų meilės. Taip pat jos nebuvo meilės nuotykis jos vyrui karaliui Jagelai, nes jis norėjo įgyti karališką karūną, kuri spindėjo daugiau negu jo kunigaikštiška kepurė.

Nėra jokių davinių kaip ta jaunutė karalienė jautėsi po vedybų ir ar ji reiškė kokių simpatijų savo vyrui ir jo tėvynei. Dar truko keletas metų, kol ji subrendo ir pradėjo savistoviai veikti. Bendrai manoma, kad ji išsivystė tikra vokiete: augšta, blondinė ir mėlynų akių. Kai praslinkus metams po vedybų jos vyras karalius Jagela vyko su dideliu palydovų pulku į Lietuvą, jos gyventojus apkrikštydinti, Jadvyga nevyko kartu, nors jos dievintojas Dlugosz tai tvirtino. Pagal kitas autentiškas žinias ji tuomet vykusi į Raudonąją Rusiją (Rotrussland) norėdama tas žemes formaliai prijungti prie Lenkijos. Lvovo miestui ji tuomet suteikusi didelių privilegijų. Atrodo, kad ji tik vieną kartą yra buvusi Lietuvoje — Astravos susitarimų proga 1392 m.

Subrendusi Jadvyga išsivysčiusi labai valinga valdove ir Jagela gyvenęs savo žmonos šešėlyje. Ji paveldėjo karaliją, o jis nešiojo vainiką tik dėka vedybų. Iš principo, o gal ir iš rasinių sumetimų ji buvo aiški Prūsijos Ordino šalininkė, stabdžiusi savo vyro ir jo pusbrolio Vytaudo mėginimus kariauti su Ordinu. 1397 m., didelės politinės įtampos proga, Jadvyga susitikusi su Prūsijos Ordino did. magistru, jam pareiškusi, kad karo tarp Lenkijos ir Ordino nebus, kol ji bus gyva, bet ji nežinanti kas bus po jos mirties. Taip iš tikrųjų ir įvyko.

Vytaudo Jadvyga nemėgusi, nors jis buvo dalyvavęs jos vestuvėse, daręs paklusnybės pareiškimą ir jos vedybų metu trečią kartą apsikrikštijęs. Ji jį skaičiusi nepatikimu politiku, kuris galėjo niekais paversti jos vyro Jagelos įvykdytą Lietuvos prijungimą prie Lenkijos. Kai Vytaudas, nepatenkintas savo pusbrolio

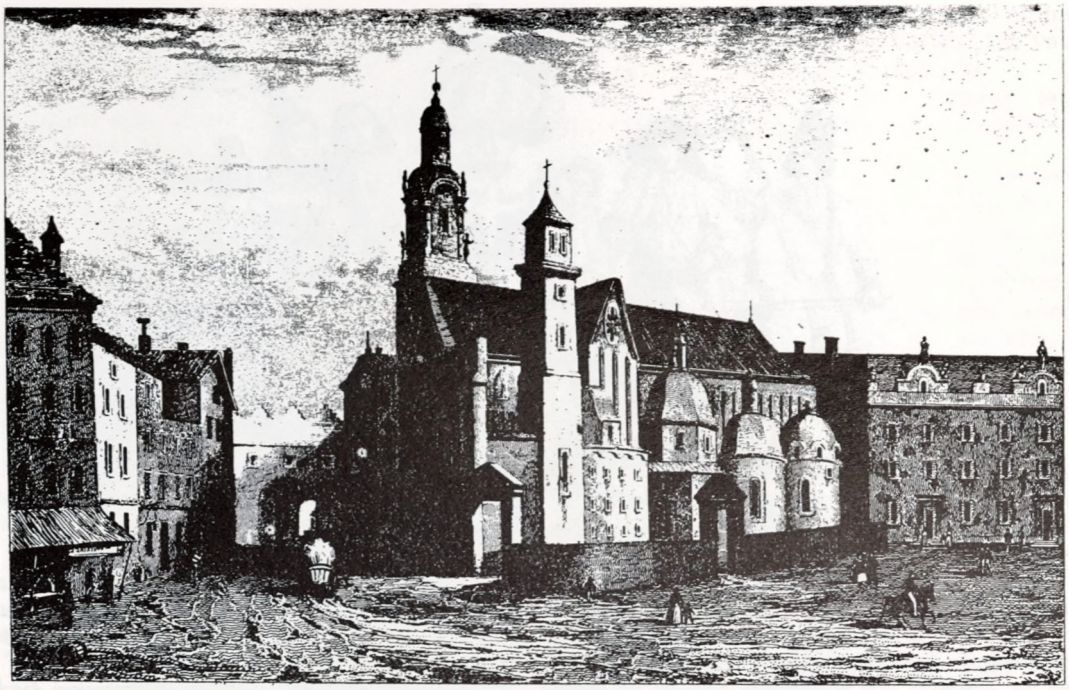

KROKUVOS KATEDRA 18 AMŽ. GRAVIŪRA

prieš jį nusistatymu, 1390 m. pradžioje su dideliu palydovų pulku perėjo pas Ordiną ir su jo pagalba sėkmingai kovojo norėdamas atgauti savo tėviškės paveldėjimą, Jadvyga buvusi tas asmuo, kurios iniciatyva Jagėla pradėjo slaptus pasitarimus su Vytaudu dėl jo grįžimo Lietuvon. Vieno politinio pasikalbėjimo metu karalienė Jadvyga pasakiusi savo vyrui:

— Tavo Mylistos pusbrolio Vytaudo ir Prūsijos Ordino karinius žygius reikia rimtai vertinti. Jo jėgos auga. Greitai jis su Ordino pagalba paims ir Vilniaus miestą. Į dabartinį politinį išsivystymą mes negalime žiūrėti nuleistomis rankomis. Dabar yra pavojus netekti visos Lietuvos. O kaip, Tavo Mylista, be Lietuvos išpildysi lenkų ponams duotus pažadus?

— Nejaugi lenkų karalienė mano, kad aš prašyčiau Vytaudą grįžti Lietuvon, kad jį vėl apgaučiau. Jis yra perdaug su Ordinu susirišęs, man nebetikės.

— Nejaugi, Tavo Mylista, nepažįsta savo pusbrolio Vytaudo? Aš mažai jį mačiau, kai jis mūsų vedybų metu buvo Krokuvoje. Jis turi plačią sąžinę, tris kartus jis leidosi krikštijamas. Jo duotieji parašai jam yra tiek pat mažai svarbūs, kaip Did. Lietuvos kunigaikščiui Jagėlai, atidavusiam Žemaitiją Ordinui ir vėl norinčiam dėl jos kariauti...

— Ką tuomet pataria šviesiausia karalienė?

— Tuojau slaptai susisiekti su Vytaudu ir jam pažadėti atiduot visos Lietuvos valdymą. Aš pati pasižadu jam Lietuvos valdymo sutartį patvirtinti, — baigusi karalienė Jadvyga.

Greitai po šio pasikalbėjimo, 1392 m. žiemos pradžioje, pas Ordiną ir Vytaudą lankėsi tūlas lenkų kunigaikštis Henrikas, titularinis vyskupas, kuris Vytaudui perdavė karaliaus Jagėlos slaptą pasiūlymą nuo Ordino atsimesti ir grįžti Lietuvon. Viešėdamas ilgesnį laiką pas Vytaudą, įsimylėjo Vytaudo seserį, gražiąją Ringailą ir, savo misiją atlikęs, su ja išvažiavo. Ordinas nieko nepastebėjo kas buvo jo užnugaryje daroma. Vytaudo atsimetimas nuo Ordino pavyko.

Dar tų pačių metų rugpjūčio 5 d. Astravos dvare, prie Lydos buvo padaryti abiejų valdovų susitarimai, kuriais Vytaudui buvo atiduota visa Lietuvos valdžia. Ta proga karalienė Jadvyga su savo karališku antspaudu išdavė dokumentą, kuriuo buvo garantuojamas jos ir jos vyro karaliaus Jagelos Lietuvos kunigaikščiui Vytaudui duotų pažadų vykdymas.

Vokiečių rašytojas Kotzde-Kettenrodt savo veikale "Die Burg im Osten" dar duoda tokių papildomų žinių apie abiejų valdoviu, kunigaikštienės Onos ir karalienės Jadvygos, pasikalbėjimą Astravoje:

Po atliktų pasitarimų karalienė Jadvyga ir kunigaikštienė Ona likusios valandėlei vienos. Kiekviena smeigusi savo žvilgsnį į kitą, lyg norėdamos atspėti antrosios pusės mintis. Karalienė Jadvyga prabilusi pirmoji.

— Šviesiausia kunigaikštiene, užtikrinote susitarimą, kuris nukreiptas prieš Prūsijos Ordiną. Sakoma, kad kunigaikštienė jam užjaučiate.

— Neginčiju, — atsakiusi Vytaudienė, — bet šitas susitarimas gali padėti mūsų tautoms.

— Bet iš šito susitarimo kils karas prieš Ordiną, kai aš nebegyvensiu, — tęsusi karalienė Jadvyga.

— Vytaudas taip pageidavo. Jis yra mano viešpats ir aš lenkiuosi jo valiai Lietuvos reikaluose.

— Aš irgi lenkiuosi savo viešpačiui, bet kiekvieną rytą klausau mišių už jį ir meldžiuosi tris kartus dienoje už jo sielą. Tikiu, kad Kristus mane išklausys.

Karalienės žodžiais nustebinta, kunigaikštienė atsakiusi:

— Tokių minčių niekuomet neturėjau. Jo mintys eina į padanges. Aš turiu jį sekti. Kaipgi kitaip aš galėčiau būti jo žmona?

— Tavo malonybė gyvena kitame pasaulyje ir Kristus liko Tavo mylistai svetimas.

— Nebūtų gerai, jeigu viskas eitų tik pagal karaliaus Jagėlos norą.

— Mano rankose yra, ar Lenkija kovos su Ordinu ar ne. Melskitės, tuomet paveiksite ir savo vyrą.

— Vytauto siela yra nepaveikiama, — trumpai atsakiusi kunigaikštienė Ona. Tuo pasibaigęs abiejų valdovių pasikalbėjimas.

Po šio pasikalbėjimo abi valdovės išsiskyrusios. Istorinių žinių apie jų tolesnį susitikimą nėra. Vienur kitur randame gandų, kad kunigaikštienė Ona dalyvavusi karalienės Jadvygos linksmuose parengimuose. Bet tai ir viskas.

Minėtas rašytojas duoda ir smulkų aprašymą kaip tos dvi valdovės buvo apsirengusios. Karalienė Jadvyga dėvėjusi paprastą rudos spalvos aprėdą, jos šviesūs plaukai buvo apdengti paprastu nuometu, kuris ištekėjusių moterų Europoje tuomet buvęs vartojamas. Karalienės Jadvygos laikysena buvusi daugiau vienuoliška, nes tais laikais vidurinės Europos valdovų žmonos dažnai būdavo paskendusios pamaldume, kuriame jos rasdavusios savo gyvenimo tikslą. Kunigaikštienė Ona nuo karalienės Jadvygos skyrėsi tiek bendra laikysena, tiek apsirengimu.

Ona buvusi išdidžios laikysenos, apsirengusi tamsiai žaliu brangiausios medžiagos apsiaustu, kuris po kaklu buvęs susmeigtas auksine saga, geriausio auksakalio darbo. Jos kepuraitė buvusi tamsiai raudono Venecijos aksomo, papuošta balta, Oriento kilmės plunksna.

Jadvygos dievintojas Dlugosz nepaprastai giria jos grožį. Dangus jai padėjęs būti tokia gražuole, kokios pasaulis niekuomet nėra matęs. Dlugosz toliau rašo, kad Jadvyga buvusi gerai išauklėta ir išmokslinta. Minimas jos kuklus elgesys, malonumas, kuris viršijęs net jos aukštą kilmę.

Pažymimi Jadvygos geri santykiai su Bažnyčia, kuriuos ji visuomet palaikydavusi. Ji daug aukodavo Bažnyčiai ir stengdavosi išpildyti dvasininkų prašymus. Ji mėgusi meną, o ypatingai muziką, išlaikiusi didelį muzikantų chorą, kurie protarpiais rengdavę muzikinius pasirodymus. Muziką mėgęs ir jos vyras Jagėla, kuris taip pat išlaikęs muzikantų būrį. Jis dažnai lankydavosi savo žmonos choro parengimuose.

Lenkų rašytojas Mackewicz rašo, kad Jadvyga Lenkijai buvusi tas pat, kaip Jean d'Arc Prancūzijai. Pastaroji atgaivinusi Prancūziją, o Jadvyga sukūrusi didžiąją Lenkiją.

Jaunos vedybos, nemylimas vyras, nuolatiniai šmeižtai rūmuose ir pats valstybės valdymas, kur ji manė turinti didesnių teisių, negu jos vyras, gana anksti padaręs ją nervinga. Pav. liepdavusi arklius pabalnoti arba paduoti vežimą, o sekantį momentą viską atšaukdavusi. Jeigu jos nuodėmklausis jai ką nors nemalonaus pasakydavęs, ji jam liepdavusi nutilti. Jeigu koks vyskupas jos kelionių metu jos tinkamai nepriimdavęs arba jos palydoves nepavaišindavęs, ji ilgai neužmiršdavusi. Rūmuose buvusios dvi grupės žmonių, vieni palaikė karaliaus, kiti karalienės pusę.

Gniewosz z Dalewicz apskundęs Jadvygą neištikimybe karaliui Jagėlai, bet Jagėla patikėjęs savo žmonos paaiškinimui, jog tai melas. Karalienė sudariusi rūmų teismą, kuriame ji prisiekusi esanti nekalta. Teismas pripažinęs jos skundiką kaltu ir jis turėjęs savo kaltinimą atšaukti.

Karalienė mėgo mokslą. Įsteigė Lenkijos universitetą Krokuvoje, nors ji pati tokios įstaigos nebuvo lankiusi ir mačiusi. Mirties patale ji įpareigojusi savo vyrą tą įstaigą ir toliau puoselėti, ką jis vėliau ir padarė. Šita mokslo įstaiga Jagėlos ir vėlesniais laikais buvo tapusi didele Lietuvos jaunimo lenkintoja.

Atrodo, kad gyvenimo gale karalienė Jadvyga buvo palinkusi į askezę. Sakydavusi dažnai predikcijų, kurios ir įvykusios. Ji išpranašavusi ir savo mirtį.

Karalienė ilgai nesusilaukusi jokio įpėdinio. Pikti liežuviai aiškinę, kad Dievas ją nubaudęs, dėl to, kad ji sulaužiusi savo pirmutines vedybas ir gyvenanti bigamijoje. Šitie šmeižtai ir prietarai ją veikę visą amžių.

Kai Jadvyga pradėjo laukti kūdikio, jos karališkas vyras buvęs labai patenkintas ir jai norėjęs dovanoti brangiausių rūbų ir brangenybių, kad ji būtų taip pat gražiai apsirengusi, kaip Ona Vytaudienė, kuri skaitėsi puošniausia moteris rytų Europoje. Bet karalienė Jadvyga atsisakiusi visų dovanų ir, pagal Dlugosz, pasakiusi, jog ji jau seniai atsižadėjusi visų šio pasaulio tuštybių. Būsimam įpėdiniui krikšto tėvu buvo pakviestas popiežius Bonifacas IX, apie kurį Dlugosz rašo, kad jis buvęs didelis materialistas.

1399 m. birželio 22 d. karalienė Jadvyga peranksti pagimdė silpnutę dukterį, kuri buvo pakrikštyta Elžbietos-Bonifacijos vardais. Liepos 13 d. ji mirė, o liepos 17 d. mirė ir jos motina karalienė Jadvyga. Ji buvo palaidota Wavelio katedroje.

Ant karalienės Jadvygos antkapio lotynų kalba buvo įrašyta ilgas jos asmens paminėjimas: Jadvyga, duktė Liudviko Karolio, per vedybas tapusi ta šventa kibirkštimi, kuri sujungė lietuvius ir lenkus, priešus padarė draugais. Savo darbais pagonims parodžiusi tikrą krikščionišką šviesą, ji rūpindavosi našlaičiais, bažnyčioms ji duodavo turto, vargšams dovanų, buvusi bažnyčios stulpas, bajorijai (šlechtai) buvusi maloni, liaudžiai buvusi globėja, nenorėjusi valdžios, bet norėjusi valdyti gerumu, su dangaus pagalba norėjusi sumušti priešų žiaurumą, geriems ji buvusi prieinama ir net blogiems ji buvusi pilna gerumo. Neturėjusi nei krislo pavydo, nė išdidumo, nė pykčio. Savo sieloje ji visuomet buvusi paklusni Dievui.

JOGAILOS ANTKAPIS

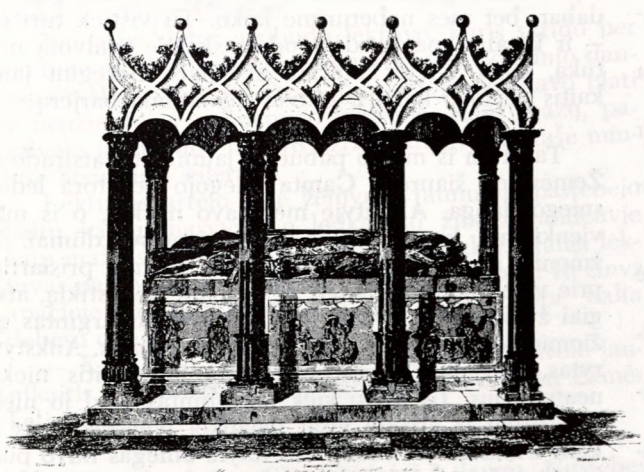

J. MOZŪRAITĖ-KLEMKIENĖ

ŠEIMA

NAUJŲJŲ METŲ KEISTA KELIONĖ

ZENTA TENISONAITĖ

Artėjo senųjų metų vakaras. Ant dangaus tamsaus kilimo žibėjo milijonai žvaigždžių. Karalius Laikas, stovėdamas savo darbo kambary, žvelgė į milžinišką televizijos ekraną. Senasis Metas, pražilęs ir pavargęs, artinosi apsikrovęs dideliais ryšuliais ir krepšiais. Jo sunki našta taip slėgė jo pečius, kad jis vos pavilko kojas ir stambus žvaigždžių žvyras sausai girgždėjo po jo padais.

— Kodėl tas Senasis Metas tiek dokumentų istorikams velka? Dar jis, pasivėlinęs, visatos tvarką suardys! Kasmet jie taip apsikrovę sugrįžta. Jau tūkstančius metų, o istorijos archyvuose netrukus nebebus vietos . . .

Nepatenkintas galvojo karalius Laikas ir, paspaudęs baltą mygtuką, pasakė mikrofonui:

— Pašauk Naująjį Metą! Tegu jis bematant ateina pas mane!

Netrukus prasivėrė karališkosios būstinės durys ir lieknas, šviesiaplaukis jaunikaitis pasveikino Laiką.

— Kuriame Zodiako ženkle tu esi gimęs? — paklausė Laikas.

— Man gaila, jūsų didybe, bet aš to nežinau.

— O koks yra tavo eilės numeris? — vėl paklausė karalius jau su nepatenkinta gaida balse.

— Aš neturiu eilės numerio, jūsų didybe, — atsiliepė vaikinas.

Nustebęs karalius Laikas suraukė savo tankius antakius ir tarė:

— Tai tu esi ir be gimimo metrikų ir be eilės numerio? Kaip tai mūsų tobuloje organizacijoje įmanoma? Matyt, kompiuteris vėl padarė klaidą, bet kam jis man tave atsiuntė? Kur yra tavo pavaduotojas?

— Aš pats esu Naujųjų Metų pavaduotojas, jūsų didybe. Metai su eilės numeriu šįryt paslydo ir susilaužė koją, — paaiškino jaunuolis.

— Po šimts pypkių! — dabar jau nejuokais sušuko karalius, — O aš tai tik dabar išgirdau! Beliko tik pusė minutės ir prasidės nauji metai. Ar tu žinai savo planetos vardą ir ar turi kelionės maršrutą?

Jaunikaitis atsakė teigiamai. Ištraukęs iš kišenės seną Žemės žemėlapį padavė karaliui.

— Po šimts pypkių dar kartą! — jau piktai pakartojo Laikas, grąžindamas žemėlapį. — Tikra painiava dabar, bet mes nebeturime laiko. Tu vistiek turi eiti! — ir karalius paspaudė juodoje skalėje spalvotą mygtuką, kuris švietė keturiais skaičiais. Beregint jaunikaitis peršoko laiko ir erdvės nematomą barjerą.

* * *

Tarytum iš miego pabudęs, jaunikaitis atsirado ant Žemės toli šiaurėje. Gamta miegojo po stora ledo ir sniego danga. Akiratyje mėlynavo miškai, o iš mažų vienkiemių kaminų rūko lengvi, mėlsvi dūmai. Tik žmonių niekur nebuvo. Naujasis Metas, prisiartinęs prie vieno namuko lango, tyliai pabeldė į stiklą, atsargiai žvelgdamas į vidų. Langas buvo išmargintas gražiomis, ledinėmis gėlėmis ir nepermatomas. Ankstyvas rytas, visi dar miega, pagalvojo jaunikaitis niekam neatsiliepus. Jis buvo kiek nustebintas, kad jo niekas nepasitiko ir atrodė visai nelaukė. Nenorėdamas sukelti triukšmo jis nutarė eiti tolyn. Sniegas buvo purus ir gilus. Jaunikaitis sunkiai žengė per pusnis, įklimp-

damas į sniegą iki kelių. Netikėtai pakilo audra. Įsiutęs šiaurės vėjas piktai staugė virš jaunikaičio galvos ir suko sniego verpetus. Viskas buvo balta. Oras, horizontas ir žemė. Naujasis Metas pamatė, kad paklydo ir nutarė laukti kol praeis audra. Pasiekęs girią, jis pasislėpė nuo pūgos po augšta skarota egle ir netrukus iš nuovargio užmigo.

* * *

Jam atbudus reginys buvo visai pasikeitęs. Didelės, lieknos palmės, lyg plunksnuotos vėduoklės, švelniai lingavo, žydrame danguje švietė ir šildė saulė. Aplink, kiek tik akys užmatė, baltai žydėjo apelsinų ir kriaušių sodai. Žydinčios mimozos geltonavo, kaip auksu trykštantys žiedų girliandų fontanai. Toliau už žaliuojančių sodų kilo tamsių kalnų viršūnės, kurias praplaukdami glostė maži, balti debesėliai. Kitoje pusėje mėlynavo jūra, kaip žaliai mėlynas turmalinas. Nustebęs jaunikaitis išsitraukė savo žemėlapį ir bandė orientuotis kur jis buvo. Bet žemėlapis buvo pasenęs ir daug kraštų jame nebuvo atžymėta. Matydamas, kad kelionės planas nėra tinkamas šiems laikams, jis suglamžė jį į rutuliuką ir numetė šalin.

Neturėdamas kelio vadovo, Naujasis Metas negalėjo pats savarankiškai keliauti per laiką ir turėjo laukti kompiuterio nurodymų. Bet tie kažkodėl neateidavo. Tokiu būdu jis nesąmoningai atsidurdavo vis kitoje vietoje. Gi kontaktas su vietiniais gyventojais pasirodė neįmanomas. Niekas jo nematė ir jo žodžių negirdėjo. Tarytum jis visai neegzistavo. Taip pat susisiekimas su karaliaus Laiko būstine buvo nutrūkęs.

— Kiek ilgai gali toks telekomunikacijos defektas tęstis, — galvojo jis susirūpinęs. — Blogiausia, kad mano telepatinis ryšys su išoriniu pasauliu irgi neveikia.

Stebėdamas danguje lėktuvą, kuris brėžė vos matomą liniją, jis vėl nejučiom pateko į kitą vietą. Jaunikaitis atsirado senoviško miesto aikštėje. Aplink vaikščiojo turistai, bet gatvių ir automobilių čia nebuvo. Siaurais kanalais plaukė gondolos ir laiveliai. Venecija, atsiminė nudžiugęs Naujasis Metas senojo miesto vardą. Bet iš karto, tarsi užburta, vietovė pasikeitė. Jis rymojo didelės pilies kieme, ir keli juodi varnai tingiai vaikščiojo ant žolės. Septyni varnai, suskaitė jaunikaitis paukščius, bet neatsiminė kaip vadinasi ši vieta. Įsimaišęs tarp turistų, jis apžiūrėjo pilį. Iš užrašų ant sienų, jaunikaitis suprato, kad tai senovėje buvęs kalėjimas. Kadangi istorija nebuvo jo pomėgis, jis nebekvaršino sau galvos pilies vardu. Jis, neturėdamas ko veikti, nuėjo prie upės kranto ir ėmė stebėti praplaukiančius laivus. Pavargęs atsisėdo ant suolo ir staiga užmigo.

Naujasis Metas atsibudo lėktuve, kuris skrido per vandenyną. Ant tamsiai mėlyno beveik violetinio dangaus ryškiai spindėjo saulė, o apačioje tyvuliavo plati ir neužmatoma vandenyno žydrynė. Kaip gražu, pagalvojo jaunikaitis ir savo užrašų knygutėje įrašė mintyse atsiradusį eilėraštį.

Lėktuvas artėjo prie žemyno. Jaunuolis pastebėjo baltų kalnų masyvus, o ledkalniai žibėjo vandenyje kaip maži, sidabrinių skeveldrų gabaliukai. Staiga lėktuvas pakliuvo į blogo oro zoną ir ėmė virpėti. Reginys apačioje dingo po netikėtai atsiradusia stora, balta debesų danga.

— Kaip man toks keliavimas įgriso! — galvojo jaunikaitis nusimines. — Nejaugi visa mano metų Žemės kelionė bus neįdomi ir varginanti?

* * *

Milžiniški dangoraižiai stiepėsi į dangų. Nustebęs jaunuolis dairėsi aplink. New Yorkas, atsiminė Naujasis Metas, nes jis visus Žemės miestus buvo matęs televizijos dokumentinių filmų transliacijose. Visokių spalvų žmonės skubėjo gatvėmis, bet jie jo nepastebėdavo, nors jis juos sveikindavo. Miesto judėjimas plaukė kaip didelė, sriauni ir spalvinga upė. Fantastiškas miestas, pagalvojo jaunuolis, ir bematant, su tais žodžiais, jis atsidūrė laive, kuris plaukė per vandenyną. Laivas buvo labai didelis ir pilnas keleivių. Tikras vandenyno milžinas, kuris lengvai siūbavo ant bangų. Naujasis Metas pasijuto nuo to siūbavimo mieguistas. Taip jis pramiegojo visą kelionę. Užėjusi audra žiauriai kovojo su bangomis ir piktai purtė ir lingavo laivą. Pasišiaušęs ir piktas vandenynas urzgė ir grasino kaip žvėris, bet jaunikaitis vis miegojo ir sapnavo pasakas. * * *

Pabudo jis didelio uosto krantinėje, pats nežinodamas kaip jis ten atsirado.

— Kada pagaliau bus pataisyta telepatijos laidų klaida, kad aš galėčiau pats keliauti pagal medžiagos atomų judėjimo dėsnius, o ne bergždžiai klajoti kaip benamė vėlė, — pasiskundė jis vėjui krantinėje. Šalta rudens saulė šykščiai dalino šilumos likučius tarp pilkų debesų. Vaikščiodamas po uostą, Naujasis Metas šalo ir ilgėjosi saulėtų, pietų kraštų. Staiga jis pamatė ant uolos bronzinę undinės statulą. Jos žvilgsnis svajingai žvelgė į tamsiai mėlyną Baltijos jūrą.

— Mažoji Anderseno Undine! — nudžiugęs sušuko jaunikaitis. — Aš tave pažįstu! Kai buvau mažas vaikas, aš skaičiau apie tave vieną lūdną pasaką.

Undinė atsuko savo bronzinę galvą ir nusišypsojo:

— Aš jau ilgai laukiu tavęs, karalaiti. Kiek metų man vėjas pasakojo, kad tu ateisi. Kiek pavasarių mane guodė, kad tu sugrįši. Sėsk čia ant uolos ir aš tau padainuosiu visas dainas, kurias iliuzijų sapnai yra pasaulyje sukūrę.

Undinės malonus balselis skambėjo švelniai, kaip šilkinis, ir Naujasis Metas bematant ją beprotiškai pamilo.

— Mažoji Undine, — maldavo jaunikaitis, — leisk man amžinai pasilikti pas tave. Paversk mane balta puta prie tavo kojų. Paversk mane šalta banga, kuri skalauja tavo uolą. Paversk mane lietaus lašais, kurie tavo skruostus plauna! . . .

— Aš to negaliu, karalaiti, bet aš vis lauksiu tavęs . . . — liūdnai atsiliepė bronzinė statula ir vėl nukreipė savo žvilgsnį į Baltijos jūros tolumas.

— Undine! Mažoji Undine, pasakyk man dar nors vieną žodelį! . . . — beviltiškai šaukė jaunuolis jai tylint. Jis buvo viska užmiršęs, karalių Laiką, pasaulį ir mylėjo undinę. Bronzinė statula nejudėdama tylėjo, bet jos skruostais riedėjo ašaros. Gal tai buvo tik keli paklydę lietaus lašai? Rudens vėjas, surinkęs pluoštą sausų lapų, piktai nusikvatojo ir sviedė juos jaunikaičiui į veidą.

Netikėtai Naujasis Metas, toks pat jaunas ir gražus, atsirado karaliaus Laiko darbo kambary.

— Elektromagnetinės audros ir padidėjęs kosminis saulės vėjas buvo nutraukęs mūsų telepatinius laidus. Tuo tarpu kompiuteris atrado tavo Zodiako ženklą ir numerį. Tu esi gimes Kassiopėios žvaigždyne, dvilypės žvaigždės ženkle. Tik tavo eilės numerį kompiuteris užregistravo du kart. Tu esi Du Tūkstančiai Antrieji Metai. Šią tavo pirmąją kelionę aš išbrauksiu iš istorijos puslapių ir tu galėsi, laikui atėjus, dar kartą grįžti į Žemę. Dabar eik! . . .

Ir su tais žodžiais karalius Laikas padavė jaunikaičiui naują kompiuterio skylėtą kortelę.

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

A. TAMOŠAITIENĖ

EGLĖS PASAKA (GOBELENAS)

KONCERTAS

Kartais, sekmadieniais, žiemos metu —
Mama nusivesdavo mus į koncertą.
*

Vieną tokį koncertą labai gerai atsimenu.
Užuolaida pakilo.
Scenoje daugiau nieko nesimatė, kaip tiktai
didelis pianinas, palmės — medis, ir solistė.
Man patiko solistės suknelė.
Galbūt dėl to, kad suknelės spalvos buvo ryškios —
ir raštas geometriškas.
*

Jauna dainininkė turėjo malonų balsą.
(Turbūt, ji buvo nedrąsi, arba išsigandusi!)
Ji dainavo liūdnai ir skausmingai.
Besėdėdama salėje, ant vienos iš tų labai kietų
kėdžių —
pamažu aš pradėjau jaustis, jog vos tiktai dabar
grįžau iš laidotuvių . . .
*

Bet, Mama!
kokia gi keista tos dainininkės šukuosena!
Toj šukuosenoj daug perdaug krautuvėj pirktų
garbanų . . .
Galbūt, net ir tos spalvos sunknelėj: perdaug ryškios?
*

Staiga, per tą mažą pertrauką tarp dainų —
jaunimas sėdintis salės užpakalyj, sujudo, sukruto
ir labai entuziastingai pradėjo dainininkei ploti.
Palmės lapai sublizgo šviesoje . . .
Dainininkė atsitiesė — ir tuojaus pat pralinksmėjo.
(Ir net toji šviesiaplaukė muzikos studentė, kuri sėdėjo
prie pianino,
ir vertė gaidų lapus:
patį pirmą kartą tą vakarą nusišypsojo . . .)
*

Mes —
liaudis,
Muzikos žinovai: ir visa miesto grietinėlė —
atsidusome ir patogiau įsitaisėme savo kėdėse.
Dabar, jaunoji dainininkė dainavo — Brahm's
"Hochgetuermte Rimaflut" —
ir man atrodė, kad jos balso grožis pasidarė matomas,
ir nusileido, kaip nuostabiai gražus karvelis
ant jos kaktos.

*

Ne, ne — jos šukuosena jai visai pritiko.
Ypač žiūrint į menininkę iš profilio — —
Mes pamiršome, kad dabar buvo žiema.
Kad lauke lijo ir snigo . . .
(Ir blogiausia, kad tos matematikos pamokos
dar neparuoštos! . .)
*

Mes atydžiai žiūrėjome į sceną ir klausėmės.
Dabar jau nebebuvome paprasti pilki žmogeliai.
— — — — — —
Mes buvome Karaliai ir Karalienės.
Princai — ir Imperatoriai.
Apdovanoti tokiu dideliu grožiu, kurio niekas
negalėjo išmatuoti . . .
Niekas.
*

ŽMOGUS IR JO NAMAI

P. GAUČYS

Žmogus netekęs pastogės jaučiasi praradęs jį saugojusių namų prieglobstį ir atsidūręs be jokios apsaugos nuo laiko ir likimo smūgių. Kyla klausimas, koks yra santykis tarp žmogaus ir jo namų.

Nūdien ieškoma naujo ir gilesnio aptarimo žmogaus santykio su jo pasauliu. Tokį naują santykį aptaria prof. Otto F. Bollnow, jį vadindamas būstu, gyvenamąja vieta (Wohnen). Jis tvirtina, kad turėjimas būsto yra žmogaus santykis su savo pasauliu. Gyvename namuose ir per namų tarpininkystę — pasaulyje. Ką reiškia gyventi? Ir ką turi bendra gyvenimas su namų turėjimu?

Pirmoje vietoje čia reikėtų prisiminti prancūzų rašytoją A. Saint-Exupery, kurio romanas "Citadelė" sukasi apie šią didžiąją problemą: kaip žmogus, pastatydamas stiprią citadelę, nugali chaotines jėgas. Čia jis giliai išsisako: "Atradau didelę tiesą, supratęs, kad žmonėms daiktų prasmė pasikeičia jeigu jie turi savo namus". Taigi čia atrandama. kad žmonės pilnai gyvena tik turėdami savo pastogę (būstą, namus), kad vien tik turėdami būstą, gali realizuoti savo intymiausią esmę.

Antroje vietoje minėtinas vokiečių filosofo Heigerio žmogaus aptarimas: "Būti žmogum, reiškia . . . turėti būstą". Tačiau prancūzų filosofas Bachelardas ryškiau už visus kitus aptaria namų reikšmę. "Namai — jis sako — palaiko žmogų per visas dangaus ir žemės audras". Ir kitoje vietoje: "Namai mum leidžia pasipriešinti kosmui . . . Namai mum leidžia pasakyti visiem ir prieš visus: būsiu pasaulio gyventojas, nepaisant pasaulio".

Prancūzų filosofas Marleau-Ponty šiuo klausimu dar griežtesnis. Jam namų, buto turėjimo sąvoka pavirto viso jo mintijimo pagrindu. Ji skiriasi nuo paprasto gyvenimo namuose ir įgyja universalinę prasmę. Jis tvirtina. kad žmogus gyvena savo kūne, daiktuose, laike ir erdvėje ir, bendrai, būtyje. Turėjimas pastogės yra tikras santykis, esmingas žmogiškas santykis su pasauliu, ir tas bendras gyvenimas, iš kitos pusės, yra neišjungiamam ryšyje su gyvenimu siauresne prasme, su gyvenimu namuose. Tuo būdu namai įgyja svarbiausią reikšmę esminei žmogaus prigimčiai.

Grįžtant prie anksčiau iškelto klausimo: ką reiškia turėti pastogę, būstą, prof. O. F. Bollow į jį atsako keliais punktais:

1. Turėti namus reiškia nebūti atsidūrusiam bet kur, nebūti nuolatos persekiojamu, nelyginant kokiu amžinu pabėgėliu, o priklausyti konkrečiai vietai, iš kurios prasideda ir grįžta visi pasaulio keliai, įleisti šaknis į tą vietą ir joje sukurti savąjį pasaulį. Bendrai. tai reiškia būstą, ir tas būstas yra tvarkingo pasaulio centras, ir vien tik galėdamas turėti gyvenamą vietą, žmogus turi savo pasaulį, o su juo, organizuotą tvarką.

2. Žmogus, kad galėtų gyventi savo būste, tariant, ilgą laiką jame išbūti, jame reziduoti, reikalingas tam tikros erdvės, kurioje jo gyvenimas galėtų vystytis. Būstas, trumpai tariant, yra padalinimas tarp vidinės ir išorinės erdvių, kurios yra esmingai skirtingos. Viena yra darbo ir pelno erdvė, aktyvaus gyvenimo erdvė, kita — poilsio ir ramybės erdvė, į kurią žmogus gali pasitraukti ir saugiai jaustis, susikaupimo erdvė. Žmogaus gyvenimo sveikata pareina nuo tinkamos abiejų dalių lygsvaros.

3. Kad ši gyvenamoji erdvė duotų tokį susikaupimą, ji turi būti aprėžta ir apsaugota nuo nepageidaujamų įsiveržimų, ji turi teikti globą. Primityviose sąlygose tai teikė urvas, ir todėl jis yra pirmykštė būsto forma. Kur nebuvo natūralaus urvo, žmogus susikūrė dirbtinį: išmūrijo sienas ir jas apdengė stogu, bendrai, pasistatė namus, apsaugančius nuo oro darganų ir priešų užpuolimų. Iš esmės čia kalbama apie įvairiausių pavidalų namus, o nūdien tai sudaro paprastą butą.

4. Kalbamas apsisaugojimas nuo pasaulio neturi būti siejamas su tiesiogine grėsme kūnui ir gyvybei. Namai mus apsaugo nuo paprastų pasaulio nepatogumų, kaip pvz., nepageidaujamų lankytojų. Išorinis pasaulis yra ne tik darbo pasaulis, bet taip pat ir bendro gyvenimo su kitais žmonėmis, viešasis pasaulis. Namų pasaulis, priešingai, yra privatus pasaulis kuriame žmogus gyvena sau su savaisiais, su savo šeima, ir į kurį pasitraukia iš viešojo pasaulio. Nepaisant, kad šiandien daug kam nepatinka tai girdėti ir kad tai niekinama kaip buržuazinio mintijimo likučiai, faktas, kad išlaikymas šitos privačios erdvės yra būtina sąlyga žmogaus dvasinei sveikatai, tebėra nepakeičiama tiesa ir turi lemiamą reikšmę. Juose — namuose — žmogus ne tik gali fiziniai ilsėtis po varginančio darbo pasaulio tarnyboje, bet taip pat išvidiniai grįžti į save, kad sustiprėjęs vėl galėtų imtis savų darbų.

Šis namų aplinkos išlaikymas liečia ne tik konkrečius svetimus žmones, kuriuos durys laiko atitolintus, todėl įėjimas ar durys patampa svarbia namų dalimi, bet taip pat turi ryšį su anonimine forma, per kurią nūdien viešuma įsiskverbia į privačių namų sritį masių visuomenės atitinkamais būdais kaip pvz. televizija. Mes negalime atmesti nei radijo, nei televizijos, tačiau jų nevaržomas naudojimas sudaro rimtą grėsmę namų sričiai.

5. Kad namai galėtų sudaryti galimybę žmogui ramiai gyventi, jiem reikia ne tik išorinių sienų, juos apsaugančių nuo pasaulio, bet taip pat reikalinga išvystyti ir erdvę jų viduje, kur žmogus galėtų patogiai jaustis, kad iš jų sklistų taikinga atmosfera. Bendrai, namai turi turėti gyvenamumo pobūdį. Butas turi būti ne tik erdvus ir tinkamai paskirstytas, bet jis turi skatinti į poilsį. Tuo. pavyzdžiui, jis skiriasi nuo raštinės ar bažnyčios. Laiko bėgmės akivaizdoje, jis turi vaizduoti pastovumo akimirką. Nuo to pareina, kad visas jame gyvenančio žmogaus gyvenimas įsispaudžia į jį. Viduje esą daiktai turės pobūdį kažko seno ir šeimyniško. Ir kaikurie prisiminimai jungs dabartį su ankstybesniais jo gyvenimo laikotarpiais. Taip erdvė prisiima joje gyvenančio žmogaus pobūdį, ir norint pažinti asmenį reikia pamatyti jo namus, nes namai yra jo esmės išraiška. Reik sutikti su teigimu, kad pilnutinis namų gyvenamumas tepasiekiamas bendru šeimos gyvenimu, ar bent dviejų asmenų bendru gyvenimu.

Esame matę, kad namų turėjimas yra sąlyga, reikalinga turėti gyvenamą vietą, tačiau savaime neužtikrina paties gyvenimo būsto. Tad ką reiškia turėti gyvenamą būstą?

Turėti gyvenamą būstą nereiškia išorinio namų turėjimo, bet dvasinį polinkį, kurį namų turėjimas padaro galimu, kuris tačiau ne būtinai su jais realizuojasi. Su tuo iškyla klausimas dėl tikro žmogaus santykio su jo namais, dėl būdo kaip žmogus jaučiasi savo namuose.

Taip pat reikia skaitytis su faktu, kad žmogus keičiasi pagal tai ar jis yra namuose ar už jų, kad ne tik skirtingai elgiasi, bet kad ir įgauna skirtingos sąmonės struktūrą. Dabar grįžkime prie esminio skirtumo tarp išorinės ir išvidinės erdvės.

Namams išorinis pasaulis yra priešiško gyvenimo pasaulis, darbo ir pavojų pasaulis. Jame žmogus toly-džio turi saugotis. Jame reikia didžiausio atidumo, norint nugalėti situacijas ir greitai reaguoti į netikė-tumus. Kiekvieną akimirką jis turi būti drausmingas ir įsisąmoninęs ką bedaręs. Šis pasaulis reikalauja drą-sos, ryžto ir begalinio veržlumo.

Priešingai, namai reikalauja visiškai skirtingos lai-kysenos. Tai saugumo pasaulis, kuriame žmogui ne-reikia susikaupti ir gyventi įtampoje. Juose tam tikru būdu jis nusiginkluoja. Jis jaučiasi žinomo pasaulio iškeltas ir nešamas. Jis gali užsimiršti. Galiausiai, jis gali miegoti, nes miegoti tegalima tik uždaroje sau-gioje erdvėje, kur nėra ne tik jokių pavojų, bet taip pat ir paprasčiausių trūkdymų, kur žmogus gali atsi-duoti sau pačiam, ir neturi reikalo apsisaugoti. Nesi-gilinant į smulkmenas, reikia pasakyti, kad guolis turi didelę reikšmę žmogaus gyvenime, nes guolyje sustip-rintu būdu pasikartoja namų globojantis veikimas. Lova yra absoliutaus saugumo vieta, iš kurios, atrodo, nutolo pasaulio triukšmas, ir iš žmogaus gyvenimo išjungiami rūpesčiai bei pasiruošimai. Kai žmogų api-ma miegas, jis gali ramiai miegoti, nes nebėra nieko, kas jam grėstų, ir tada jis įžengia į savo sielos giliau-sią lygį; iš ryto jis atsibunda pailsėjęs sugrįžti į objek-tyvių tiesų pasaulį.

Kaikurie psichologai dar tvirtina, kad išorės nuo namų pasaulyje žmogus atsiduria nedraugiškoje ir keistoje erdvėje, kuri jį puola ir jam graso. Ten jis esti savotiškoje nuolatinėje defenzyvoje. Erdvė ten yra svetima aplinkuma, kurioje žmogus irgi jaučiasi esąs svetimas.

Visai kitokia būklė naminėje erdvėje. Joje žmogus jaučiasi esąs jos priimtas ir susilieja su ja. Tai tam tikru būdu jo erdvė, jam priklausanti, su kuria jis gali susitapatinti. Galima dar daugiau pasakyti: gyventi namuose reiškia turėti erdvę, kuri žmogui nėra kaž-koks išorinis daiktas, su kuriuo gali elgtis kaip tinka-mas, bet kurioje žmogus taip susilieja su ta privačia erdve, kad nepaisant prieštaringų objekto ir subjekto, susitapatina su ja.

Čia kalbama apie nuosavą erdvę. Žmogus jaučia savo butą ne kaip svetimą nuosavybę, o kaip jam pačiam priklausančią, kaip dalį jo paties. Žmogus yra jo namai. Žmogus yra susijungęs su namais daug gilesniu būdu. Namai iš tikrųjų turi sakralinį pobūdį. Ir tik todėl suprantama, kodėl sauvališkas įsibrovimas į namus išgyvenamas kaip namų ramybės sulaužymas, kaip rimtas smurtas. Tuo pačiu suprantame, ūkininko aštrų jautrumą kai kas svetimas pereina per jo lauką. Ir ne tiek dėl galimos žalos, kiek dėl jo asmens įžei-dimo.

ONA DRAUGELYTĖ-KUČINSKIENĖ — PORTRETAI (AKVARELĖ) — 1928 M.
MAGDALENA GALDIKIENĖ (VIRŠUJE)
DR. A. STEPONAITIENĖ

Tik turėdami šitokį pagrindą galime suprasti ką reiškia turėti būstą, ir suprantame kad tas būsto turėjimas nesiduoda savaime, kad turi būti išmoktas vargingų pastangų išdavoje. Nors žmogus tegali įvykdyti savo žmogišką esmę kaip gyventojas turįs namus, būtų visiškas žmogaus prigimties ignoravimas pretenduojant žmogų aptarti vien kaip gyventoją. Žmogus turi išeiti į priešišką gyvenimą, kad įvykdytų savo augštą paskirtį ir atliktų savo didžius darbus. Namuose nesirealizuoja žmogaus gyvenimo didybė. Tačiau, norint įvykdyti šią paskirtį, jam reikia kaip priešingo ašigalio, globojančio pasaulio jo namų, į kuriuos jis sugrįžta ir iš kurių vėl išeina. Jei senojoje krikščionių tradicijoje žmogus buvo laikomas nepavargstančiu keliautoju, dabar jį galima aptarti kaip pastovų gyventoją. Arba trumpai: žmogus kaip keliautojas ir kaip nuolatinis gyventojas. Vien tik šiose dvigubose sąlygose realizuojasi žmogaus likimas.

Prie to reikia prijungti antrą veiksnį: būtų perdrąsu tikėti, kad savo namuose žmogus gali rasti visišką saugumą. "Kiekvieniem namam, — sako Saint-Exupery, — gresia pavojus". Ir jei namus laikysime žmogiškos tvarkos įkūnijimu, turėsime atsiminti, kad kiekviena tvarka vargingai iškovojama iš chaoso jėgų ir sugriūva, jei neginama, nuo naikinančių gaivalų. Vokiečių rašytojas Kafka, savo novelėje "Pastatas", įspūdingu būdu pažymėjo faktą, kad kiekviena pastanga į galutinį saugumą veda į beviltišką ir visad atsinaujinantį sielvartą. Kiekvieni namai tėra vien laikinis prieglobstis ir su mirtimi žmogus turės apleisti nors ir tvirčiausius bei saugiausius namus.

Tuo būdu namų nesunaikinamumas yra iliuzija. Ir mūsų gyvenimo patirtis rodo, kiek namų ir kiek tvarkų buvo įvairių katastrofų sugriauta. Egzistencialistai teigia žmogų esant patalpintą niekybėje, gyvenantį visiškam nesaugume. Tačiau matome žmones vis tebesistatant namus ir juose grindžiant savo gyvenimą, nepaisydami egzistencialistų ir kitų kraštutinių modernistų pašaipų. Todėl ir yra klausimas: iš kur žmonės ima drąsos tęsti tą abejotiną darbą? Ar tai daro iš užsispyrimo, kaip A. Camus Sizifas? Ar nebūtų protingiau visiškai išsižadėti tokių tuščių pastangų?

Tai gilus klausimas, paskutinis lemiamas mūsų gyvenimo klausimas, reikalaująs viso mūsų rimtumo ir atsakomybės. Prof. O. F. Bollnowas, nepaisydamas galimų patyčių, šitaip į jį atsako: "Jei žmonės, nepaisant visų karčių patyrimų, nežiūrint visų pasaulio baisenybių, tebesistato namus, tai reiškia, kad savo širdies gilumoje yra įsitikinę, jog šios pastangos nėra tuščios, kad šventai tiki esą apsaugomi, ir tas jausmas jiems duoda reikalingų jėgų". Jau anksčiau minėtas filosofas Bachelardas klausia: "Ar paukštis lipdytų savo lizdą, jei neturėtų instinktyvaus pasitikėjimo pasauliu? Ir tai, kas tinka paukščiui, taip pat tinka ir žmogui. Mes pasaulyje gyvename su įgimtu pasitikėjimu". Tik su tokiu pasitikėjimu tegalima statydintis namus.

Tokio pasitikėjimo galimumas yra paskutinė žmogaus gyvenimo paslaptis. Ta galimumą Bollnowas vadina metafizine patirtimi. Ši patirtis duoda žmogui, nepaisant visų katastrofų, ne tik jėgą, bet ir pareigą statytis namus, nes tik kaip jų gyventojas jis tegali patapti žmogum. Be namų žmogus yra pabėgėlis be tikslo ir be poilsio.

Vien tik per namus žmogui pavyksta tvirtai atsistoti pasaulyje. Ir to tvirtumo reikia siekti nepaisant visų kliūčių, nes tik juose žmogus tegali būti žmogum pilna to žodžio prasme.

VAIKO AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE – 14

D. PETRUTYTĖ

Vaiko valgydinimas (tęsinys)

Vaikų nusilpimas arba nedasimaitinimas

Bloga vaikų mityba arba nedasimaitinimas, kuris nusilpnina organizmą, dažnai pasitaiko dėl netikusių valgymo įpročių. Tačiau šalia to esti ir kitų rimtų priežasčių, k.a.: nuolat besitęsiąs užkrėtimas (infekcija), gendą dantukai ir kt., kurių (tų priežasčių) nepašalinus jokiu būdu negalima tikėtis ir mitybos pagerėjimo. Pasitaiko ir taip, kad tvarkingai ir tinkamai maitinamas vaikas, regimai neturįs jokių fizinių sutrikimų, o visdėlto fiziškai yra nusilpęs, atrodo lyg būtų nedavalgęs, nors kiekvieną kartą pavalgo gerai. Tai reiškia, kad yra koks nors organinis sutrikimas ir organizmas iš suvalgomo maisto nepajėgia pasisavinti reikalingų medžiagų, kurių reikia normalaus kūno vystymuisi. Tokiais atvejais būtinai yra reikalinga medicininė pagalba. Šitokie reiškiniai laiku nepastebėti ir negydomi gali išsivystyti į rimtą kokią nors ligą.

Tačiau bendrai imant daugelio vaikų "nusimaitinimas" vyksta dėlto, kad jie savu laiku nebuvo įpratinti suvalgyti tam tikrą kiekį balansuoto maisto. Paprastai tokie vaikai, nors ir nemažai suvalgo, bet jie valgo vienarūšį maistą. Tas vienarūšis maistas dažniausiai esti tik pienas, įvairūs saldumynai, pyragaičiai bei visokiausi džiūvėsiai. Kad ir daug tokių dalykų vaikas suvalgo, bet vistiek jo organizmas badauja. Nedaug tuo atveju tepadeda ir papildomai, dažnai net dideliais kiekiais, duodamieji vitaminai ir kitokie priedai vaistų pavidale.

Labai daug vaikų šiandien minta tik dešrelėmis ir dar su aštriais prieskoniais, kurie bereikalingai erzina skrandžio gleivinę. Troškulio numalšinimui, vietoj gryno vandens, naudojami visokiausi dažyti gėrimai. Tokiu maistu maitindamiesi, vaikai tik nutunka, išpurpsta, bet neįsigyja nei fizinio atsparumo, nei raumenų standumo. Šitokie nesveiki maitinimosi įpročiai nepasibaigia su vaikyste, bet jie lydi žmogų ir toliau, alindami jį ne tik fiziškai, bet ir dvasiškai. Tas, kuris vaikystėje įprato tenkinti savo gomurį, suaugęs dar labiau ima jam pataikauti. Labai svarbu padėti vaikui iš pat mažens įprasti i sveiką, natūralų ir saikingą maitinimasi. Užuot sakius vaikui: valgyk, nes skanu; reiktų sakyti: valgyk, vaikeli, tai sveika. Išmintingiau darysime įtaigodami vaikui sveikatingumą, o ne skanumą.

Šiek tiek sumanumo

Sutvarkius netikusius valgymo įpročius paprastai "nusimaitine" vaikai pasitaiso be jokių vaistų. Žinoma, tai reikalauja ilgesnio laiko ir išmintingo nuosaikumo iš motinos pusės. Todėl daug lengviau yra tos nemalonios padėties išvengti, negu vėliau ją taisyti.

Pirmon eilėn motina turėtų susipažinti su sveikos mitybos taisyklėmis ir mažo vaiko psichologija, kuri yra skirtinga nuo suaugusiojo. Atsargiai ir sumaniai reikia įpratinti vaiką, iš pat mažens, valgyti įvairų maistą. Maistas privalo būti įvairus, skoningai pagamintas ir gražiai paduotas. Apie tai jau buvo anksčiau kalbėta.

Maistas turėtų būti šviežiai gamintas: nepervirtas ar nedavirtas. Pervirtas maistas nustoja daug maistin-

gų savybių ir tam daugelis mažų vaikų yra labai jautrūs. Tai dažniausia priežastis kodėl maži vaikai atsisako tokį maistą valgyti. Mažiausiai vartoti konservuotą maistą iš skardinių. Taip pat vengtina maisto, ypač virtų daržovių ar bulvių, stovėjusių šaldytuve. Pastovėjusios jos praranda ne tik skonį, bet ir maistingumą.

Vaikas, kuris pradeda pagrindinį valgį su pienu ir jo geria tiek, kiek jis nori, aišku, po to jis nebenori nei daržovių, nei mėsos. Taip pat yra vaikų, kurie išimtinai valgo tik duoną su sviestu. Nors tai ir geras maistas, bet jis neturi visų elementų, reikalingų sveikai augančio organizmo mitybai.

Truputis sumanumo iš motinos pusės, be didelių sunkumų, gali padėti išlyginti atsiradusius nenormalumus kasdieninėje valgymo praktikoje. Pvz., jei vaikas yra įpratęs gerti pieną prieš valgį, nereikia jo padėti ant stalo su kitais patiekalais, pirm negu jis suvalgys reikiamą kiekį daržovių ir kitų būtinų patiekalų. Tas maisto davinys, kurį vaikas mažiau mėgsta, turėtų būti patiekiamas pačioj pradžioj, kada apetitas yra pats geriausias. Vaikas privalo žinoti, kad tik suvalgęs patiektąjį davinį gali tikėtis kitų, jam labiau mėgiamų patiekalų. Kadangi vaikai labai mėgsta saldumynus, todėl niekuomet nereikėtų dėti deserto (saldžioio patiekalo) ant stalo su kitais valgiais.

Pats geriausias dalykas tą išmintį panaudoti pačioj pradžioj, kad vaikas ir neįsigytų nereikalingų, ar net žalingų valgymo įpročių.

Maivymasis prie stalo

Labai dažnai maži vaikai, pradėję valgyti prie stalo nemažai sukelia erzelio ir nemalonumo. Jie raivosi, maivosi, stojasi, vėl sėdasi, daužo kojomis į stalą ir t.t. Nei barimai, nei prašymai, nei pavarymas nuo stalo nieko nepadeda. Kodėl vaikai nenustygsta prie stalo? Paprastas dalykas: jie nuvargsta nepatogiai sėdėdami. Nuovargis padaro juos įkyriais nenuoramomis.

Norint išvengti tų nemalonumų reikia pasirūpinti, kad vaikas galėtų patogiai sėdėti prie stalo. Paprasčiausias būdas yra ant kėdės uždėti nedidelę dėžutę, ant kurios sėdėdamas vaikas galėtų patogiai savo kojytes atremti į kėdės sėdynę. Arba, jei vaikas vyresnis, pakanka ant kėdės padėti pagalvėlę, o po kojomis suolelį. Svarbiausias dalykas yra, kad vaiko kojytės turėtų atramą, o netabalotų ore. Taip pat nemažiau vargina vaiką, kai jis valgo ant kėdės klūpodamas.

Pvz., 5 m. amž. vaikas, kuris valgant sėdėdavo ant suaugusių kėdės, po 15-20 min. imdavo raivytis, kraipytis ir kojomis daužyti stalą iš apačios. Tai darydavo taip stipriai ir su tokiu įniršimu, jog viskas ant stalo imdavo šokinėti, o jis patenkintas juokdavosi. Pasėdėjęs keletą minučių ramiai ir vėl imdavo daužytis. Visi manė, kad tai jis daro iš išdykumo. Nei gerumu nei piktumu negalima buvo jo atgrasyti nuo to, visus erzinančio ir pykinančio, įpročio. Tačiau kai tik jam buvo padėtas suoliukas po kojomis iš karto blogas įprotis, lyg nebuvęs, dingo.

Vaikas, kurio apetitas nepergeriausias, paprastai valgo lėčiau, negu tas vaikas, kuris turi gera apetitą ir greitai viską "sukerta". Jei lėtai valganti vaiką motina ima įkyriai raginti, skubinti, jei įvairiais būdais imama šaipytis iš jo lėto valgymo bandant jį pagreitinti, tai tuo būdu tik dar didesnį vargą sau pasidaroma. Paprastai toks vaikas nustoja visai valgyti, o tik krečia visokiausias išdaigas. Jam smagu būti dėmesio centre. Išmintingas santūrumas čia gali daugiau padėti, negu srautas nereikalingų kalbų, kurios paprastai tik išmuša vaiką iš normalių vėžių. *(Pabaiga)*

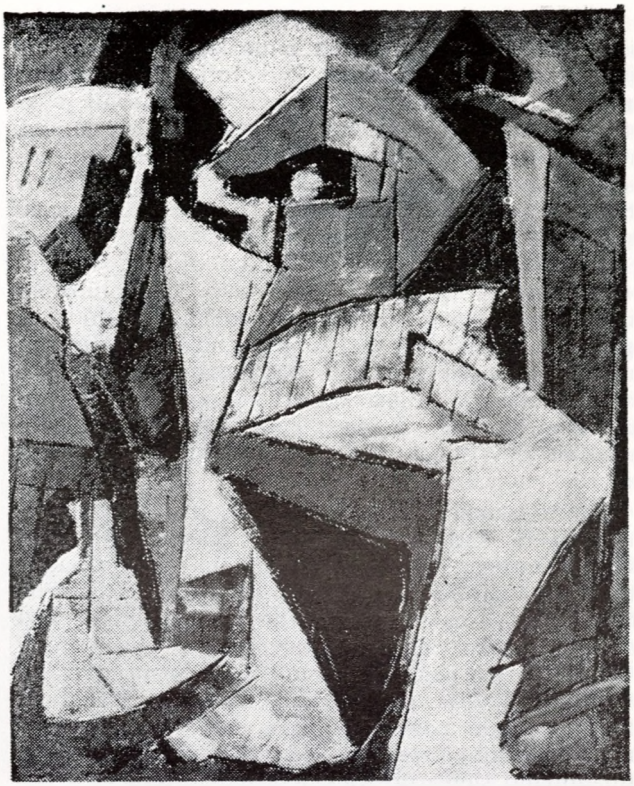

SENAMIESTIS

A. ZUBIENĖ

LAIVAI

FIDŽI LEGENDŲ SESELEI

ADOLFINA ZUBIENĖ

Kai tamsią naktį nuo kalnų pusės pleškėjo žaibai ir griaudė perkūnija, aš galutinai įsitikinau, kad kalnuose gyvena dievai, kurie sudėję žmogaus likimą į kraičio skrynią, paduoda ją mums kaip gimtadienio dovaną.

Tokią skrynią ir aš gavau ir pradėjau iš jos semti ant motinos rankų prabėgusią vaikystę, nerūpestingai praleistus kaimelio mokykloj metus, gražią jaunystę ir laikotarpį, kuris nepermaldaujamu greičiu lėkė tarnaujant baltųjų žmonių šeimoj. Meilei ir džiaugsmui nebuvo ribų, nuo ko, rodos, kasdien visi gerėjom ir gražėjom. Šie žmonės buvo gero ir nerūpestingo būdo, pilni juoko ir pažadų. Darbas nebuvo sunkus, gyvenau atskiram namely, kurį išpuošiau visomis savo išgalėmis. Tiesiau ant grindų sesers Atekos pintus demblius, numečiau ant jų porą pagalvėlių ir ant sienoj prikaltos lentos pastačiau didelę veidrodžio šukę.

Tai sėmėsi mano gyvenimas iš kraičio skrynios. Jis buvo pilnas saulės ir vilčių, nes aš vis klydau už jūrių marių, kur mano mintys, kaip baltos žuvėdros, tiesė sau šviesius ateities takus. Neužmiršdavau ir kalnų ir dažnai atmetusi galvą į jų pusę sušukdavau dievams "Ei, jūs viešpačių viešpačiai, ar jūs girdite mane? Aš jūsų Vasita Naituyanga iš Nandarivatu vietovės, dėkoju jums už lengvą gyvenimo skrynią".

Nežinau, gal dievai negirdėjo mano siųstos padėkos, bet pamažu nuo kalnų rinkosi tamsūs ir sunkūs debesys, kurie užgulė mano likimo skrynią. Su kiekviena diena skrynia sunkėjo, darėsi nebepakeliama ir aš nutariau ją grąžinti dievams.

Atsistoti dievų akivaizdoje reikia daug drąsos ir sumanumo, todėl tepiau savo rausvai olyvinį kūną kvepiančiu kokoso aliejum, šukavau papurusius plaukus medinėm sėru, apsisiaučiau liemenį išeiginiu sulu, pažvelgiau į veidrodį. Virpančiom rankom rankiojau savo dalykėlius, rišau juos į ryšulėlį ir paskutinį kartą tyliai uždariusi brangiosios trobelės duris, išėjau.

Kelias buvo tolimas, nes juodieji kalnai pradeda kilti tik už geros mylios nuo atkrantės. Eidama raizgiau mintis kaip kalbėsiu su kraičio skrynių skirstytojais. Mano skundas buvo didelis, nes baltosios sielos žmonės apgavo ir nuskriaudė mane. Jie išvažiuoja, o man tik švelniai pasakė: "Tau, miela Vasita, skirta likti savo krašte". Tie nelaukti žodžiai susmigo į mano sielą kaip gedulo varpai. Niekados nebuvo atėjusi mintis, kad ne iš savo kaltės pakliūsiu į tokį nusivylimą ir vargą, neteksiu darbo ir pamiltos trobelės. Slėpiau akis nuo žmonių, kad jie nepastebėtų mano beviltiškumo ašarų ir jutau kaip nuo apgaulingų pažadų telkiasi krūvon visi sopuliai. Nuo sunkių minčių sunkėjo galva ir veik garsiai dejuodama bandžiau dėstyti tolimesnio gyvenimo planus, kurie niekaip nesirišo ir kaip jūros banga, atsitrenkusi į rifą, pavirto purslais.

Vargino mane juodos mintys, kol savo lėtu žingsniu priėjau kalnų papėdę. Čia prapuolė ne tik kelias, bet ir bet koks takelis, ir aš įsitverdama žolės pradėjau briautis pro tankius bruzgynus. Svirduliavo mano dailus kūnas, o tvirtos kojos slydo kopiant tamsiais vulkaninių uolų šlaitais. Jutau kaip pradėjo kaisti kūnas aštrių atbrailų raižomas, o širdį apėmė bauginantis jausmas regint apkerpėjusias, stačias uolų sienas, kuriomis raitėsi dvasių išminti takai.

Ne vien dvasios baugino mane. Baugino ir siauri kalnų tarpekliai priaugę medžių pavidalo paparčių, o padžiūvę bananų kamienai, apriesti lianų, atrodė kaip baidyklės. Krūvon susiglaudę duonmedžiai, palmės ir urusai sudarė paslaptingą ir slegiančią tropinę girią, kurios viršum čia pritildami, čia vėl garsėdami lakstė įdūkę vėjai ir vyniojo į miego skraistę mano nuvargusį kūną.

Argi piktosios dvasios būtų pastebėjusios mane ir nusiviliojusios prie Lingandos — dvasių viešpaties iš Mburotos? Lingandos tarnai mušė laki — mirties būgną į kurio taktą iškraipytais veidais šoko dvasios. "Ne, dar ne" — virpėjo begarsės mano lūpos. "Aš atnešiau miglotą likimo skrynią, kuri darosi nebepakeliama". Bet mirties būgno garsai buvo stipresni už mano skundą ir kiekvienas jo dūžis traukte traukė sielą iš suvargusio kūno.

Šiurpus dvasių klyksmas pagavo mano žvilgsnį, kuris slydo pro tirštas girios žalumas prie žemės palikimo vietos: Naithombothombo iškyšulio, saugojamos deivės Levalevu. Ši deivė bando pagauti visas sielas, vykstančias i Mbulu — pomirtinį džiaugsmo gyvenimą. Čia pat ir kitos pinklės, tai garsusis sandalo medis, augantis prie Vunivasikinikini. Čia greit paaiškėja ar žmogus buvo darbštus ar tinginiavo visą savo gyvenimą. Jo siela turi gnaibyti sandalo medžio liemenį: jei nagai sulenda į medžio žievę, tai žinoma, kad žmogus buvo tinginys, nes nenaudojami nagai užaugo dideli. O jei nagai trumpi, mirties dievui yra aišku, kad žmogus buvo darbštus.

Daug vargo pakelia savo pomirtinėj kelionėj visos sielos, bet viengungio vyro sielai blogiausia. Iš tikrųjų labai reta viengungio siela pasiekia Mbulu. Pirmiausia ji turi išsisukti iš Levaleva nagų, nors jos išvengti nesunku. Daug sunkiau išsisukti iš Nangananga, viengungių ėdikės, kuri sėdi ant juodo akmens pajūry. Potvynio metu vanduo skalauja viena šoną akmens, o kitam šone uolos kyla į debesis. Vienintelis praėjimas yra takelis pro pat Nangananga ir nedaug kam pavyksta praeiti nepastebėtam.

Drebanti siela laukia jūros atoslūgio, tikėdamasi, kad tada galės praeiti rifu. Rifo gale gal koks žvejys

pasigailės ir paskolins laivelį, kad galėtų išsikelti į tolimą krantą. Bet tai tuščios viltys ir veltui siela laukia laivelio.Kylantys potvynio vandenys ima vis smarkiau daužytis į rifą ir įsisiūbavęs vanduo baugina įtraukti sielą į tamsias bedugnes, arba užmesti ant aštrių koralų. Tai būtų antra mirtis. Išsigandusi siela neria į ramų lagunos vandenį ir skuba išplaukti į krantą. Nors ir labai greitai ji bėga, Nangananga lengvai pasiveja ir didžiulėm, kaulėtom rankom sugriebusi, trenkia vargšę sielą į juodą akmenį, lyg sutrūnijusį pagalį ugniakurui.

"O, siela, mažo tikėjimo siela, kaip tu pasieksi Mbulu?" — virpėjo galingas viešpačių balsas ir atsitrenkęs į tamsiuosius vandenis, nutilo. Kėlėsi iš nerimo mano įbauginta siela. Tyla nugalėjo paslaptingus girios garsus, siaubingus mirties būgno dūžius ir raminančia skraiste apsiautė didžiąją Viti Levu salą.

Saulė, visą dieną deginusi žemę, sukosi į vakarus ir išdrikusius palmių kamienus skandino bangose. Sidabriniais debesėliais apsisiautę švitėjo juodieji kalnai, taip kaip švitėjo ir vendenynas sidabriniais saulės spinduliais nupiltas. Tolimam vakarų horizonte juodavo aiškiai įžiūrima Benga sala, kurią dievų dievas Ndengei atstūmė nuo didžiosios žemės. Ji savo išvaizda panaši į nėščią fidžietę. Benga buvo Ndengei žmona ir per dienas be paliovos plakė popiermedžio žievę, kad turėtų minkštų masi savo naujagimiui. Neapsiklausydamas keliamo triukšmo Ndengei įpyko ir savo tvirtom kojom atstūmė ją nuo savęs. Išsigandusi Benga nebepagimdė sūnaus ir visiems amžiams sustingo vandenų platybėj.

Trijų kalnų slėny, kaip gyvas, tūno ežeras, atsiradęs nuo Tongos salų deivės ašarų. Ši deivė įsimylėjo Fidži dievą iš Laukola. Kartą ji sumanė savo mylimąjį aplankyti. Pasigavusi jūroj margą ir sparnuotą, kaip plaštakė žuvį, įsidėjusi ją į krepšelį išlėkė pas savo mylimąjį. Pamatęs atlekiančią svetimą deivę, didysis dievų dievas Ndengei, metė į ją kokoso riešutą ir pramušė krepšelį. Praradusi dovaną deivė ėmė griaudžiai verkti ir nuo jos ašarų atsirado šis ežeras, kuriame pilna margųjų žuvelių.

Ir skęsta salos, kalnai, ežerai ir upės pasakose, dainose, legendose, kaip skęsta paskutinieji saulės spinduliai į jūros gelmes. Vakaro prieblandoj sala ypatingai graži, lyg jaunoji žiedų žiedais išsipuošusi. Kaip grožio karalienės paradui išsirikiavusios palmės tingiai siūbavo savo sunkias karūnas. Tulpmedis, augštai iškėlęs raudoną, kaip gaidžio skiauterė, viršūnę, savo dantytais žiedais gaudė paklydusį debesėlį. Brendo bananai, o šlaite susodinti dalo lapai glaudėsi prie pawpaw medelių, kurie, kaip vištа viščiukus, gaubė lapais dar neprinokusius savo vaisius. Atsuktais į jūrą maitintoją veidais, kūpso eilėmis išsirikiavusios pilkais stogais trobelės. Aplink jas lapoja augštos helikonijos. Šiam augalui pražydus žinojau, kad vėl baigiasi metai, kurie nebegrąžinamai nusiridens stačiu šlaitu į giliuosius jūros vandenis.

Iš vakarų pusės artėjo tamsiai pilki debesys ir visu savo svoriu atsirėmė į jūrą. Prislėgtas vanduo sustingo ir švitėjo kaip geležinė plokštuma. Kikau paukštelis pradėjo klykauti savo vakarinę giesmę ir pranašavo, kad be jokių sutemų ateina naktis. Tamsėjančiame horizonte ūkaudamas tolo laivas, o Viti Levu sala iki kelių įsibridusi į senelio vandenyno bangas, gaivinosi. Traukė iš jo sultis ir duosniai dalino vaisius savo gyventojams. Savo juodom akim žvelgiau į tolį ir žinojau, kad mano žemė yra graži. Iš džiaugsmo plyšo širdis, nejučiom linko keliai, o lūpos tyliai šnabždėjo: "Žeme, mano brangi žeme, aš niekados tavęs neapleisiu!"

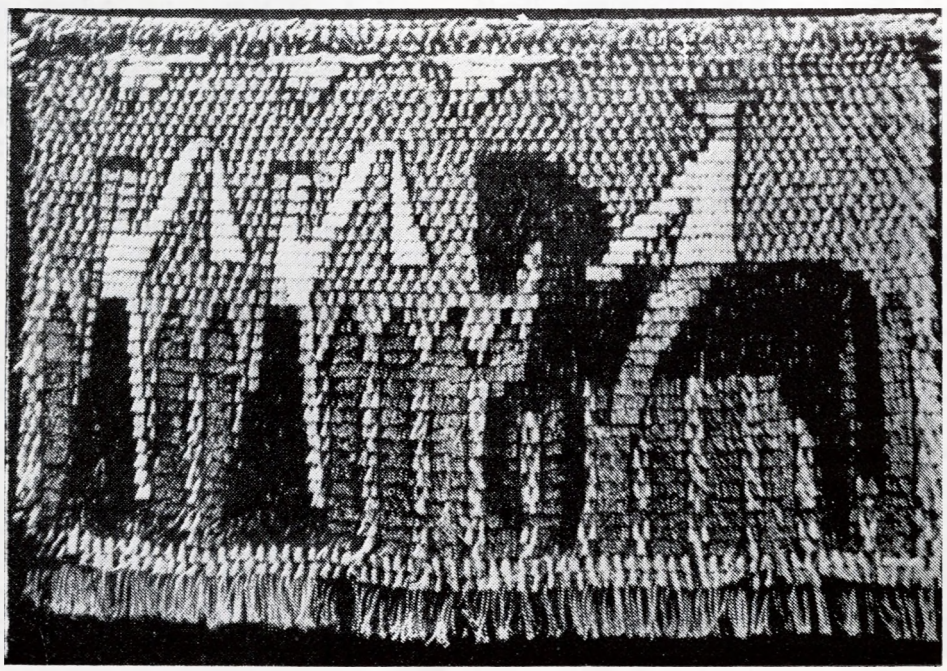

A. SNITKUVIENĖ KILIMĖLIS

RAŠYTOJA - POETĖ JANINA NARŪNĖ

(Narutavičienė - Pakštienė)

MŪSŲ VIEŠNIA

B. VYTIENĖ

Vieną gražią liepos mėnesio popietę, saulutei gausiai spindulius barstant, lietuviškoje sodyboje prie Delhi, Ont. miestelio, lietuvės kat. moterys rinkosi į susirinkimą. Atskubėjo čia jų nemažai. Vidurvasario giedrioje nuotaikoje šypsojosi saulėje nudegę veidai. Visos maloniai kalbėjosi, o kalbos — kaip vandens. Visos geros pažįstamos, darbai ir rūpesčiai tie patys, yra apie ką kalbėti. Klausinėjo vienos kitas, kaip viskas auga laukuose, kas padeda dirbti, kas pas ką svečiuojasi iš toliau? Vasaros metu svečių netrūksta. Ir šiame susirinkime matėsi keli nauji veidai — viešnios iš kitur. Jų tarpe viena ypač patraukė daugumos dėmesį. Neaugšto ūgio, šviesiaplaukė, mėlynomis akimis ir malonia šypsena. Neužilgo ją pristatė visom dalyvaujančioms, kaip viešnią iš J. A. V. rašytoją ir poetę — Janiną Narūnę. Šis vardas daugumai moterų nebuvo svetimas. Jį dažnai pastebime spaudoje po vienu kitu straipsniu. Jos eilėraščiai mažiems ir dideliems taip pat žinomi. Kaikurie iš jų puošia net lietuviškų mokyklų vadovėlius:

Nemunėli, Nemunėli,
koks gražus tu visuomet:
rudenį, pavasarėlį,
žiemą, vasarą — kasmet . . .

Tu galingas, Nemunėli,
audroje taip pat žavus,
kai bangas geni ir smėlį
išnešioji į krantus.

Tave saugo, Nemunėli,
mėlynieji pušynėliai,
ošia, linksta šakomis,
užliūliuoja dainomis . . .

(Iš "Ten, kur Nemunas banguoja".)

Tie posmai skamba, kaip daina. Nenuostabu, nes jų autorė myli dainą ir šiame susirinkime ji įsijungė į dainuojančių tarpą savo maloniai skambančiu sopranu.

KŪRYBA

Gal daugiausiai J. Narūnė yra žinoma visiems savo legenda apie gintarą. Knygelė "Gintarėlė" išleista keturiomis kalbomis: lietuviškai, angliškai, ispaniškai ir vokiškai. Sekanti vaikų literatūra: "Jaunieji Daigeliai" (dvi laidas), "Gintaro Takais", eilėraščių rinkinys gausiai iliustruotas mūsų dailininkų paveikslais, "Birutės Rytas" — eiliuotas pasakojimas, "Snaigių Karalaitė", "Lineliai" — eiliuotas pasakojimas, gražiai iliustruotas, "Miško Viešnia", "Kalėdų pasaka". Suaugusiems: "Sutemos" — eilėraščių posmai a. a. autorės vyrui prof. K. Pakštui paminėti. "Trys ir viena", atsiminimai apie jaunystę G. Petkevičaitės, B. Sruogos, J. Savickio ir J. Balčiūno. Ateityje sulauksime naujų J. Narūnės knygų, kurios jau paruoštos spaudai: "Mūsų žvirbliukas", "Rūtos Aitvarėlis" — eiliuotos pasakos vaikams ir "Vaikystė".

BIOGRAFIJA

J. Narūnė gimė 1895 m. gegužės mėn., 17 d. Panevėžio mieste. Tėvas Jonas Markevičius valdininkas ir motina Juzė Vaišvilaitė - Markevičienė užaugino savo vienintelę dukrelę Janiną (daugiau vaikų nebuvo). J. Narūnė labai mielai prisimena savo tėvus ir senelį Vladislovą Vaišvilą — mokytoją, kuris rusų laikais vaikus mokė lietuviškai slapta. Jis savo vaikaitę — Janiną nepatarė leisti į rusišką liaudies mokyklą. Taip ji pradinį mokslą gavo namie, kur šeimos svečiai, kartais ir kunigai, atnešdavo slapta išleistų lietuviškų knygų. Nuo trečio skyriaus mokėsi Ukmergės mokykloje. Vėliau lankė Panevėžyje mergaičių gimnaziją. Toje gimnazijoje viskas buvo mokoma rusiškai. Kartą kapelionui paklausus, kas norėtų mokytis tikybos lietuviškai, klasėje atsirado vienintelė savanorė — Janina N. Jos jaunoje širdyje jau tada klestėjo tėvynės meilė. Nenuostabu, kad po daug metų, jau gyvendama šioje pusėje vandenyno, viename lietuvių susėjime, kuris buvo pradedamas anglų kalba, Narūnė neiškentė ir viešai papraše kalbėtoją kalbėti lietuviškai!

Lankydama Panevėžio gimnaziją, bendradarbiavo slaptame lietuviškame laikraštėlyje. Vienintelė mergaitė

J. N. 1920 M.

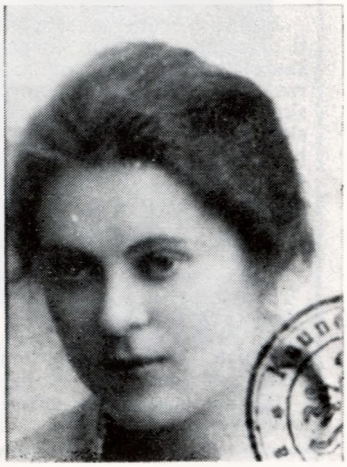

laikraštėlį ruošiančių berniukų tarpe. Baigusi gimnaziją, dvejus metus mokytojavo pirmoje lietuviškoje "Saulės" mokykloje Panevėžyje.

J. Narūnė labai mėgo gamtą, jos grožį ir paslaptis. Apsisprendė tęsti mokslą Stebuto augštuosiuose agronomijos kursuose, Petrapilyje. Ten įsijungė į studentų veiklą. Lietuvių studentų draugijoje — kasininkė, valdybos narė. Studentų tarpe skaitė paskaitas, rašė referatus. Laikraščio "Aušrinė" korespondentė.

Pirmąjam pasauliniam karui prasidėjus, organizavo sužeistųjų lietuvių kareivių lankymą. Sugrįžusi į Lietuvą 1918 m., su entuziazmu ėmėsi atstatymo darbų sugriautoje tėvynėje. Pastoviai dirbo žemės ūkio ministerijoje — švietimo skyriuje. Talkininkavo ir redagavo "Žemės ūkio" žurnalą. Redagavo moterų skyrių dienraštyje "Lietuvos aidas". Organizavo moterų radio valandėlę Kaune. Bendradarbiavo įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose: "Lietuvos žiniose", "Ryte", "Moteryje", "Vyturėlyje" (vaikams) ir kt. Lietuvoje buvo įsteigusi "Lietuvos vaiko d-ją", ten dirbo ilgus metus valdyboje.

Tremtyje gyveno Austrijoje, kur suorganizavo lietuvių moterų sekciją prie Lietuvos raudonojo kryžiaus 1948 m. išvažiavo į Kolumbiją, kur aktyviai dalyvavo lietuvių tarpe ir lietuviškoje spaudoje.

SAULĖS ŠALYJE

Dabar J. Narūnė pastoviai gyvena saulėtoje Floridoje, kur yra įsikūrusi jos duktė D. Vertalkienė ir mylima vaikaitė Rūta (jauna poetė). Dalyvauja lietuviškame gyvenime, spaudoje, priklauso liet. žurnalistų d-jai. Kelias vasaras svečiavosi Kanadoje, palikdama malonius prisiminimus ją pažinusiems. Plačiai susirašinėja su buvusiais pažįstamais, gal ne vieną nustebindama savo sugebėjimu visiems surasti laiko atsakymui į laiškus. Tai jaunos sielos ir didžios širdies lietuvė rašytoja ir poetė. Visą savo gyvenimą buvusi aktyvi ir dabar, sulaukusi vyresnio amžiaus, neužsidaro savo privačiame pasaulyje. Ji užjaučia ir moka suprasti kitus. Myli ir globoja lietuvišką spaudą, knygas, kurias jau mokėjo branginti jaunystėje — sunkiais laikais.

Janina Narūnė mėgsta pasivaikščioti prie jūros, kur augštų palmių žalios šakos melsvą dangų remia. Kur žuvėdros šaukia, vadina nors mintimis skristi su jomis į melsvus tolius. Kur sidabrinės Atlanto bangos savo neužbaigiama kalba, pasakoja apie Baltiją, apie tolimą, mielą kraštą, kuris dažnai minimas J. Narūnės posmuose.

"Lietuva — Tu Smūtkelių šalis,
Tu kampelis dainų ir artojų,
Tavo žemę, krauju apšlakstytą,
Šventą žemę bučiuoju . . .

Lietuva — Tu kaip motina mano!
išsiilgusi puolu prie kojų,
visa, kas manyje yra gero
Tau vienai aš aukoju!"

(Iš knygos "Gantaro takais")

Dail. Adolfina Zubienė, gyv. Fidži salose, su vyru architektu lankėsi J. A. V. ir Kanadoje. Salose gyvena jau du metus ir dar žada pasilikti ilgesniam laikui. Daug laiko skiria kūrybai, nes vietinė augmenija yra labai spalvinga ir gamta nepaprastai graži.

N. P. M. seserys Toronte atšventė 25 metų veiklos sukaktį, kuri buvo paminėta koncertu-vakariene. Per ilgus metus seselių veikla nesiribojo vien tik pedagogika, jos plačiai dirbo su jaunimu organizacinį ir kultūrinį darbą. Jų vadovaujamam darželyje ne vienas žinomas profesijonalas ir visuomenės veikėjas žengė pirmuosius žingsnius. Iškilmėse dalyvavo daug žinomų svečių. Iš Putnamo atvyko vyr. v. vadovė ses. M. Bareikaitė, kuri ilgus metus yra dirbusi Toronte.

Tillsonburgo, Ont. apylinkės lietuvės dalyvavo bendruomenės centro salėje vykusioje rankdarbių parodoje, kurią surengė vietinis moterų institutas. Tai buvo "hobby-craft" mugė, kurioje savo rankdarbius išstatė: **Ada Petraitienė** — audiniai; **Magdalena Stonkaitienė** — juostos; **Vanda Garnelienė** — "crewel" — siuvinėti paveikslai. Lietuvių kampelis turėjo gerą pasisekimą, buvo daug norinčių pirkti. V. Garnelienė gavo užsakymų.

Nuotraukoje iš k. A. Petraitienė, M. Stankaitienė ir V. Garnelienė.

Jadvyga Baltuonienė, žinoma Montrealio lietuvių visuomenės veikėja; pasižymėjusi kultūrine veikla: koncertų, paskaitų ir švenčių rengimu.

A. A.

JULIJA

GAIŽUTIENĖ

Netikėta a.a. Julijos mirtis sukrėtė Waterburio lietuviškąją visuomenę, nes ji savo giedriu nuoširdumu mylėjo žmones, troško su jais bendrauti, varge padėti. Nė vienas lietuviškas parengimas neapsiėjo be Julijos ir Prano Gaižučių. Jei negalėjo kartais asmeniškai dalyvauti, tai savo auka, darbu ar dovana prisidėdavo, o atsilankiusieji į Julijos namus, visad ją rasdavo linksmai, maloniai nusiteikusią, su nuoširdžiu lietuvišku vaišingumu. Julija priklausė Waterburio L. M. K. Federacijai. Savo aktyviu dalyvavimu visame lietuviškame gyvenime, įsigijo visų lietuvių prielankumą.

A.a. Julija Urbytė-Gaižutienė gimė Suvalkuose 1915 m. kovo mėn. 23 d., Kybartų gimnaziją baigė 1934 metais, o 1937 metais, baigusi Kauno Raudonojo Kryžiaus seserų mokyklą, ištekėjo už dipl. inž. Petro Gaižučio. Gyveno Klaipėdoje ir Kaune. Karo audrai siaučiant 1944 m. su vyru ir mažamečiais sūnumis, paliko Lietuvą ir apsistojusi Vokietijoje dirbo gailestingosios sesers darbą. 1949 m. su šeima atvyko į J. A. V-bes ir įsikūrė Waterburyj.

Būdama gabi ir energinga, Julija nugalėjusi visus sunkumus, beaugindama jaunąjį atžalyną — sūnus, baigė komptometrų kursus ir iki mirties dirbo stambioje Uniroyal firmoje, užsakymų skyriuje, eidama vyr. sekretorės pareigas.

Paliko Julija visus rūpesčius, užsibrėžtus planus, paliko didį troškimą pamatyti laisvą gimtąjį kraštą — Lietuvą. Bet Aukščiausiojo planai buvo kitokie. Julijai buvo skirta netikėtai išvykti į amžinojo poilsio vietą Mt. Olivet kapinėse, šalia savo mamytės.

Su skausmu širdyse atsisveikinam Tave, mieloji, tegu gerasis Dangus Tau būna amžino gyvenimo džiaugsmu, kaip ir Tu buvai savo nuoširdumu visiems gera šioj žemiškoj kelionėj.

K. Č.

L. M. K. Federacijos Waterburio skyriaus visuotiniame narių susirinkime (1973 m. lapkričio mėn. 4 d.), klubo narės, tylos minutei atsistojusios, pagerbė ilgametę pareigingą klubo narę a.a. Juliją Gaižutienę. Nebuvo mūsų tarpe Tavęs, mieloji Julija, tik tuščia kėdė padėta stovėjo, o ant stalo tyliai plazdėjo uždegta žvakė, lyg išreikšdama tavo troškimą: "aš su jumis visados . . ."

Spalių mėn. 3 d. po trumpos, bet sunkios ligos peranksti iš mūsų tarpo atsiskyrė Julija Gaižutienė, palikdama dideliame skausme savo vyrą inž. Praną, du sūnus: Raimondą Waterburyj, Kazimierą, filmų ir TV aktorių Hollywoode, seserį Angeliką Sungailienę Toronte ir seserį Eleną Lietuvoje.

Ava Saudargienė, po ilgesnės kelionės Europoje, pilna geriausių įspūdžių, vėl sugrįžo į Australiją.

Dail. Anastazijos Tamošaitienės, gyv. Kingstone, Ont., kūrybos paroda įvyko Toronte lapkričio mėn. 10—18 d. Buvo išstatyta 19 tapybos ir grafikos darbų ir 6 dideli kilimai. Parodą suruošė Toronto skautės, įvadinį žodį tarė s. dr. I. Gražytė- Mazaliauskienė. Taip pat buvo pravesti vakariniai audimo kursai, kuriuos lankė ir kanadiečiai. Kursų pravedimui buvo gauta iš valdžios stipendija. Paroda ir audimo kursai praėjo su dideliu pasisekimu.

Dail. Sofija Pacevičienė, gyv. Romoje, Italijoje, sulaukė 80-to gimtadienio; su dukterimi dail. Irena Pacevičiūte aktyviai dalyvauja įvairiose parodose; yra laimėjusi daug meno premijų.

A. A.

BIRUTĖ

GRIGAITYTĖ

NOVICKIENĖ

(1898 — 1973)

. . . rašo apie mus . . .

VYRAI REIKĖS PASITEMPTI

Audimo ir keramikos paroda Čiurlionio galerijoj, Chicagoj

Vasarai baigiantis, naujas parodų sezonas Čiurlionio galerijoje pradėtas audimo ir keramikos paroda. Ji buvo atidaryta nuo rugsėjo 14 d. ligi rugsėjo 23 d.

Ryšium su šia paroda, tenka prisiminti, jog mūsuose pasitaiko taip, kad gana vidutiniško arba net dar žemesnio lygio dailės parodos rengėjų arba pačių dalyvių yra taip išreklamuojamos prieš atidarymą ir po atidarymo, jok atrodo, tartum vyktų įvykių įvykis. O. nueini parodon ir pamatai tik mėgėjiškus bandymus. Bet atsitinka ir taip, kad reklamos parodai beveik negirdėt ir nematyt. Nei spaudoje, nei kitokiais būdais nesigiriama, nei vaišės atidarymo progomis nežadamos, nei spauda nuotraukomis neaprūpinama, žodžiu — žmonės beveik nežino, kad tokia ar kitokia paroda vyksta. O nueini parodon ir nustembi jos sąžiningu ir skoningu paruošimu, gėriesi eksponatų atrinkimu, labai išplanuotu jų išdėstymu ir, kas svarbiausia, pačių parodoj dalyvaujančių dailininkų kūrybingumu. Šitaip tikrai yra atsitikę ir su šia audimo ir keramikos paroda. Trumpa išvada būtų tokia: naują parodų sezoną Čiurlionio galerijoj pradėjome tikrai didelio dėmesio verta paroda.

Parodoje savo audimo ir keramikos darbus buvo išstačiusios šios dailininkės: **Gražina Daugvilaitė-Balsienė, Valentina Dargytė-Balsienė, Raminta Baukytė, Janina Tallat-Kelpšaitė-Kinkienė, Nijolė Grudzinskaitė-Kentienė** ir **Janina Monkutė-Marks.**

Kiekviena iš jų jau turi savo stilių, savo techniką, savo temas. Tai ne pradedančiųjų nedrąsūs bandymai, o žinančių ką ir kaip daryti ir turinčių ką pasakyti dailininkių kūryba. Reikia tiesiog nustebti, kai pamatai, kokių puikių dalykų, kokių spalvingų kompozicijų galima ne tik nutapyti, bet ir išausti. Ir kiek čia išradingumo individualiose pastangose. O vėl keramikoje kiek daug figūrinio, statiško ir dinamiško miniatūrinio monumentalumo, kiek subtilaus formos pajautimo. Visu tuo ypač pasižymi abidvi keramikės Balsienės.

Spalvos ir objektų ramybę mėgsta Raminta Baukytė. Šia prasme jos keturių gabalų gobelenas "Žiūrint pro plieno langus" yra gražus pavyzdys. Tačiau jai nėra svetimas ir kone pokštiškas gestas, kaip "Mano baravykas pasikabino savo kepurę".

Konkrečią, kone apyvokine kasdienybę mėgsta J. Tallat-Kelpšaitė-Kinkienė. Tai ne fantazijos, o gerai pažįstamų daiktų poezija su šelmišku nepretenzingu, bet nuoširdžiu šypsniu.

Nijolė Grudzinskaitė-Kentienė parodoje išstačius sienos dekoratyvumo prasme kone rankšluostinio įspūdžio

NIJOLĖ GRUDZINSKAITĖ - KENTIENĖ
KILIMAS

audinius. Tai spalvos niuansų moduliavimo meisterė. Ypač šitai ryšku jos "Pastelinėje melodijoj". Bet lygiai stipri ir kontrastų spalvinėj kompozicijoj, kur temoje jaučiamas net filosofinis podirvis, kaip "Gerojoj žemėj".

Janina Monkutė-Marks parodoje gal toliausiai yra nuėjusi visų galimybių apvaldyme. Bet arčiausiai stovinti prie lietuviškosios tradicijos užuominų. Ne vienas jos tegu ir labai šiandieninio meno raidoje įsipilietinęs darbas spalvų ir formų deriniuose primena senųjų lietuviškųjų skrynių paletę, paukščiukų ir mitologinių žalčiukų siluetus. Į tokius jos darbus žiūrint, pergyveni jausmą, jog matai savą pasaulį, iš kurio laiko ir įvykių esi išstumtas.

Dviem kalbom parengtas parodos katalogas taipgi yra mūsų parodų rengėjams geras pavyzdys. Kukliai čia apsieinama be jokių nuotraukų, o tik kondensuotas ir taupiai parengtas tekstas supažindina parodos lankytoją su dailininkėmis.

Žodžiu, ne tik mūsų sportininkės Europoje, bet ir mūsų dailininkės Čiurlionio galerijoje parodė, ką jos gali. Sezonas pradėtas gerai! Jo galas dar toli, ir vyrams dailininkams bus ko pasitempti, kad neatsidurtų šalia moteriškių tik ką grįžusių sportininkų situacijoj. **k. brd.** (Draugas)

LIETUVĖ ŠEIMININKĖ IR LIETUVIŠKUMAS

A. GUSTAITIS

Kartą, būdamas užsieniečių moterų tarpe, išsikalbėjau apie lietuvių maistą. Kiek žinodamas papasakojau joms apie kaikuriuos lietuviškus valgius. Jos buvo labai nustebintos ir prašė, kad parašyčiau knygą apie lietuvišką kulinariją.

Nesu joks virėjas ir apie tai, palyginus su lietuvėmis šeimininkėmis, beveik nieko neišmanau, juo labiau neturiu supratimo, kaip toks ar kitoks maistas paruošiamas, kas į jį dedama, kaip maišoma, kepama ar pan.

Bene vienintelė anglų kalba knygutė apie lietuvišką kulinariją yra ponios J. J. Daužvardienės, vardu "Popular Lithuanian Recepies", išleista keliomis laidomis. Pirmoji laida išleista 1955 m., taigi jau po kelerių metų, kai mūsų kultūringos lietuvės moterys iš Europos atvyko į JAV.

Bet ir po to, štai kiek daug metų, ta tema lietuvės nieko anglų ar kitomis kalbomis neišleido.

Amerikiečiai turi ištisą jų pačių išleistą biblioteką įvairių tautybių maisto receptų, knygų apie ispanų, žydų, lenkų, vokiečių ir kt. maistą, bet lietuvių maisto receptų ten nėra. Girdėjau, Lenkijoj geriausios dešros vadinamos lietuviškomis, gi JAV-se viena gera dešrų rūšis vadinama lenkiškomis; nieko lietuviško. Tiesa, dešras vardu Wilno gamina viena žydų kompanija.

Čia lietuvės moterys privalėtų labai rimtai padirbėti ir pasaulin paleisti gerų knygų apie lietuvių kulinariją. Nepraleiskite puikią ir gal daugiau nepasikartojančią progą!

Vieną labai gerą lietuvę šeimininkę, gaminančią puikius tortus, pyragus ir kt., primygtinai prašiau visus jos tortus spalvotai nufotografuoti ir su receptais paskelbti. Jinai jų turi gerokai virš šimto, ir visi kitokie! Manote, kad ji ką padarė? Nagi visiškai nieko, nors mano sumanymui labai pritarė . . .

Gyvenant užsienyje, sakysime šiltoje Kalifornijoj, ne visi lietuviški receptai tinka. Kaikuriuos reikėtų pritaikyti klimatui. Yra gausybė naujų maisto produktų, kuriuos galima įtraukti į lietuvišką virtuvę.

LIETUVIŠKI SIUVINĖJIMAI

Lietuvių tautiniai rūbai, atrodo, deramai saugomi, jais puošiamasi, būtų galima lietuviškus audinius pardavinėti svetimiems.

Visiškai nieko nedaroma lietuviškų siuvinėjimų garsinimui. Kas nors galėtų parengti lietuviškų ornamentų siuvinėjimui piešinius ir juos pardavinėti kartu su siuvinėjimui parengta medžiaga.

Daug moterų mėgsta namuose siuvinėti. Neturi pavyzdžių. Nueina į svetimųjų krautuves ir nusiperka pavyzdžių mūsų tautai visiškai svetimais išraižymais, pav. su svetimomis gėlėmis, su svetimo stiliaus namais, su ne mūsiškiais paukščiais, su mum svetimų žmonių veidais, su ne mums artimų pasakų gabalu ir t. t.

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

L. K. M. D-jos, Adelaidės, Australijoje, skyriaus valdyba 1973 m. su svečiu **vysk. A. Deksniu, D. D.**; iš k.: **A. Urnevičienė, T. Gasiūnienė, A. Jasiūnienė, J. Janulionienė, A. Krivickienė, O. Leščinskienė, A. Visockienė, S. Pusdešrienė.** Skyrius yra labai veiklus ne tik parapijos talkoje, bet taip pat gražiai reiškiasi lietuviškoje visuomenėje socialiniai ir kultūriniai.

Katalikių Moterų Dr-jos Montrealio Skyrius buvo įsteigtas kun. K. Pečkio, S.J., inciatyva, 1952 m. kovo mėn. 23 d., taigi, jau nueita gražus dvidešimties metų veiklos kelias. Pati dvidešimtmečio sukaktis buvo paminėta 1972. XII. 2-3 d. d. koncertu - baliumi Aušros Vartų parapijos salėje. Programą atliko solistė Ir. Grigaliūnaitė iš Klevelando ir Lietuvių Tautinio Meno "Čiurlionio" ansamblio 13 asm. kanklių orkestras, vadovaujamas p. O. Mikulskienės. Į šį koncertą iš Toronto buvo atvykusios c.v. sekr. p. A. Kuolienė ir pirm. dr. O. Gustainienė, kuri sekančią dieną įvykusiame iškilmingame susirinkime-vaišėse skaitė paskaitą "Lietuvių tautos charakterio pagrindiniai bruožai".

Nuo 1972. I. 23 valdybą sudaro pirm. J. Baltuonienė, vicepirm. M. Adomaitienė, V. Biliūnienė, ižd. J. Adomonienė ir sekr. D. Staškevičienė. Per šį laiką valdyba turėjo 7 posėdžius, buvo sušaukta 6 susirinkimai (du iš jų su paskaitomis: p. Ir. Lukoševičienės "Vertybės ir moters vaidmuo šių dienų gyvenime" ir Ses. Paulės "Žodis ir tyla"). 73. IV. 24. suruošta paskaita anglų kalba apie narkotikus ir kavutė visuomenei.

Per Atvelykį buvo surengtas Velykų stalas. Nors buvo numatyta, kad šis parengimas pareikalaus daug darbo, tačiau buvo norėta supažindinti jaunima ir čia gimusius vyresniuosius su Velykų papročiais ir tradiciniais patiekalais.

Susidomėjimas buvo neįtikėtinas: pritrūko salėje vietos, indų... Daug žmonių turėjo grįžti nuo durų. Iš tiesų, jau tik pamatyti buvo verta!

Ant baltai užtiestų, pavasario žalumynais papuoštų stalų, stiepėsi milžinas raguolis, pergalės vėliavėles kėlė Velykų avinėliai, glaudėsi spygliuoti ežiukai, išdidžios bobos, tortai, meniškos beržo šakos, riogsojo stambus kelmas, velykiniai sūriai, o jiems nenusileisdami, rietė sprandus kepti paršiukai, kalakutai, įvairiausi vynioti-niai... Tarp piramidėmis suželdintų vešlių avižų daigų slėpėsi įmantriausiai numarginti margučiai ir rudagalviai grybukai.

Prieš vaišes R. Pocauskaitė papasakojo apie velykinius papročius Lietuvoje, o J. Baltuonienės paruošti vaikučiai atliko puikią programą.

Ir dvidešimtmečio parengimui ir Velykų stalui maistą aukojo ir darbu prisidėjo ne tik narės, bet ir visai nieko bendro su draugija neturį žmonės.

Pati draugija per šią sukaktį tarsi atjaunėjo, atsinaujino ir pritraukė naujų narių.

Narėms ir talkininkams buvo suruoštos vaišės V. 27. Jų metu patiekta smulki veiklos ir finansinė apyskaita.

Iš gauto pelno aukota: Montrealio Lituanistinei Mokyklai $125, siuntiniams į Suvalkų trikampį $20, "Moters" žurnalui $70, Vasario 16 Gimn. $100, Nekalto Prasidėjimo Seserims $100, Centro V. $50, Skautų-čių Stovyklai $25, Ateitininkų Stovyklai $25, "Nepriklausomai Lietuvai" $25, ir "Tėviškės Žiburiams" $25.

Prie Lietuvių Dienos prisideda maisto staliuku loterijai ir apmokamu sveikinimu L. D. leidinyje. Kaip visada, buvo lankyta ligoniai, užprašytos šv. Mišios už mirusias nares ir mirusius narių artimuosius.

Per šiuos metus mirė trys veiklios narės: Dr. Ant. Drevinskienė, garbės narė Em. Kellerienė ir M. Sinienė.

Šiuo metu Montrealio skyriui priklauso 61 narė.

Montrealio skyr. naujoji valdyba, iš. k. E. Bernotienė, dr. A. Jaugelienė, S. Petrauskienė, N. Bagdžiūnienė, J. Mickienė; (apačioje) susirinkimo dalyvės.

Lietuvės moterys savo tautos kultūrą galėtų nepalyginamai plačiau ir geriau atstovauti. Tai yra esminiai svarbu. Kiekvieno svetimo daikto, kiekvienos svetimos knygos, svetimo paveikslo ir t. t. įsileidimas į lietuviškus namus yra, daugeliu atvejų, žala lietuviškai kultūrai. Ypač bloga, jei lygiagrečiai negalima pastatyti mūsų kultūros daiktų ar gaminių.

Prie savo senos ir garbingos tautos kultūros ugdymo, kėlimo bei garsinimo galima įvairiopai prisidėti, pradedant nuo lėkštės ir kas į ją padėta, nuo gėrimo ir lietuviško stiliaus taurelės ar indo, vazelės ar langų užuolaidų, baldų...

K. M. D-JOS DELHI, ONT. SKYRIAUS VEIKLA 1972 M.

Skyrius nėra didelis ir narės gyvena toliau viena nuo kitos, daugiausia ūkiuose. Veikiame, kai turime mažiau darbo namuose. Metų bėgyje įvyko dešimt valdybos posėdžių ir du visuot. narių susirinkimai. Nuolatos yra lankomi ligoniai ir apdovanojami dovanėlėmis. Talkininkaujama parapijos veikloje: buvo surengta Marijos šventė ir parapijos susirinkimas, 16 Vasario šventės vaišės ir loterija, velykinis kepsnių pardavimas ir pietūs, dalyvauta ir Maldos dienoje. Motinos Dienos minėjimas buvo suruoštas su vaišėmis ir motinos apdovanotos rožėmis. Neužmirštama ir visuomeninė veikla: dalyvauta istorinėje Simcoe miesto šventėje ir talkinta vėžio ligų fondo vajuje. Pramoginiai buvo suruoštas "Zuikių balius" su medžiotojų ir žūklautojų drabjos pagalba, ir "Kartūno ir Blynų" balius, kur buvo teikiamos premijos už geriausias sukneles. Skyriaus pakviestas lankėsi Hamiltono dramos ansamblis "Aukuras" su rež. E. Kudabienė; paskaitas skaitė č. v. pirm. dr. O. Gustainienė ir V. Garnelienė rodė skaidres iš kelionių.

Sekmadieniais parapijos salėje pardavinėjama kava ir sumuštiniai, kur jaunimas vaišinamas veltui. Paskutiniame susirinkime š. m. gautas pelnas buvo paskirstytas taip: parapijai — 100 dol.; Lietuvos relig. šalp. — 100 dol.; Lietuvos Fondui — 100 dol.; centro valdybai — 80 dol.; "Moters" žurnalui — 50 dol.; Ansambliui "Palanga" — 50 dol.; 16 Vas. gimnazijai — 50 dol.; "Tėviškės Žiburiams" — 50 dol.; Parapijos knygynui — 25 dol.; Tautos Fondui — 25 dol.

RIMTIES VALANDAI

Spauda — tai pievos, kur ganosi išmintingosios mintys. Joje (spaudoje) daug išminties, daug itin augšto stiliaus filosofinių minčių, mus nuraminančių, mus paguodžiančių ir paruošiančių amžinajam gyvenimui. Į spaudą rašo ne vien augšto išsilavinimo mintytojai, profesoriai, filosofai psichologai ir t.t., bet jon rašo ir žemesnio laipsnio, mažesnio išsilavinimo žmonių, kurie, visvien, savo plunksna išlieja laikraščių skiltyse daug protingų, pamokančių minčių. Štai, prieš keletą metų, katalikiškam laikraštyje "Our Sunday Visitor" iš St. Louis, Missouri, Gloria Reinbold, parašė šitokį straipsniuką:

Aš ateinu . . .

Nuo kažkada kadaise, kai žmogus, pats pirmasis, smogė ir užmušė savo brolį, aš jau buvau . . .

Aš mačiau statomas milžiniškas piramides dykumose, kur liejosi kraujas, jėgos ir prakaitas beteisių, bedalių vergų. Aš mačiau tironus amžių bėgyje, kurie krito ir vėl kėlėsi, rasdami vien tuštybę savanaudiškam pasaulyje. Aš mačiau gerus vyrus ir geras moteris, kurie rasdavo kuo pasidžiaugti savo širdyse, nors kentėdami ir būdami tironų pavergti.

Aš buvau ten, kai Tomas More ėjo pastoti kelią savajam karaliui. Ir buvau ten, kai Henrikas VIII-tasis nuėjo susitikti tą patį karalių.

Šimtmečių šimtmečiais aš buvau liudininke mirčių žmonių, armijų, tautų ir imperijų. Cezariai, Napoleonai, Hitleriai, Stalinai privalėjo nusilenkti ir palūžti po didesniąja jėga. Jų kiekvieno gyvenimo pabaigoj aš buvau tenai. Aš buvau ten, kai mirė neužmirštamieji, pergreit užmirštamieji ir nežinomieji. Ir kas aš esu?

Mano vardas Mirtis. Tai ir viskas, kas aš esu Jums. Tik mano vardas. Aš iki šiol dar nepalytėjau jūsų gyvenimo. Kai aš tai padarysiu, būkite pasiruošę, nes vargas tiems, kurie užklumpami nepasiruošę . . .

Aš negalvoju apie bet kokią — specialią mirtį. Aš galvoju apie vieną ir tą pačią mirtį. Nežiūrint tos mirties, viena iš jų buvo daug kitokia mirtis. Jūs žinote kuri: įvykusioji popietiniu metu ten — Golgotoje, kur buvo pastatyti Trys Kryžiai. Ten įvykęs aktas suteikė man kitokią reikšmę ir nuo to laiko, būdamas ta pačia Mirtimi, vadinuosi Gimimu Amžinajam gyvenimui.

Mintys kasdienai

Pasirašiusi slapyvardžiu "O. City" klausimų ir atsakymų kolumnistei "Ann Landers" yra pasiuntusi minčių glėbelį:

Kiekvienas iš mūsų esame reikalingas iš šalies emocinės pagalbos — mažų gabalėlių ir didesnių filosofinių minčių. Iš to kaikuriuos išmintingus žodžius ir mintis galime panaudoti savo gyvenime kaip inkarus, įgalinčius užsikabinti už gyvenimo keteros, užslinkus mūsų mintysna abejonėms.

Šio pasisakymo autorė nurodo, jog neseniai jai tekę susidurti su vienu straipsniu, kurio autorius jai nežinomas, tačiau jo mintys daug padėjusios josios gyvenime. Tuos patarimus ji besinešiojanti savo rankinukyje. Štai, tie patarimai:

Šiandien aš gyvensiu sekančias dvylika valandų, neliesdama viso savo gyvenimo problemų iš karto.

Šiandien aš pasitaisysiu savo mintyse, išmoksiu ko nors išmintingo, skaitysiu gero turinio knygą, reikalaujančią susikaupimo ir pagalvojimo.

Šiandien aš būsiu sukalbama. Stengsiuosi daryti visa, kas geriausia. Kalbėsiu ramiu tonu, būsiu mandagi.

Šiandien nejieškosiu klaidų savo artimųjų, pažįstamų ir draugų elgesyje. Nemėginsiu pakeisti, pataisyti, kas negera mano artimuose asmenyse, tik stipriau prižiūrėsiu savo elgesį.

Šiandien turėsiu savo veiklos programą. Nors aš gal nepajėgsiu išpildyti viso to, ką įtrauksiu programon, bet stengsiuosi tai padaryti. Tokiu būdu, galimas daiktas, išgelbėsiu save nuo priešų, kurie vadinasi skuba ir neapsisprendimas.

Šiandien mėginsiu lenkti savo charakterį į gerą, vedantį trimis keliais: daryti kitiems gera, būti kritiška tik savo klaidoms ir atleidžiančia kitų klaidas.

Šiandien stengsiuos padaryti tai, kas nebūtinai reikalinga, vien tik tam, kad savo charakterį padaryčiau sukalbamesnį.

Šiandien nebūsiu bailė. Specialiai būsiu drąsi darydama tai, kas gražu ir gera, tikėdama, kad ką nors vertingo duodu pasauliui, nes tada pasaulis ir man tuo pačiu atsilygins . . .

Pranys Alšėnas

"MOTERS" ŽURNALAS

SKELBIA TRUMPOS NOVELĖS

— IKI 2000 ŽODŽIŲ —

KONKURSĄ.

Rašinius, pasirašytus slapyvardžiu, pridėjus užklijuotą voką su pavarde, adresu ir telefonu,

PRISIŲSTI REDAKCIJAI IKI 1974 M. LIEPOS MĖN. 1 D.

I PREMIJA — 100 DOLERIŲ

II PREMIJA — 50 — DOLERIŲ

Tema paliekama pasirinkti laisvai iš kasdieninio gyvenimo aplinkos, žiūrint iš linksmesnės ar rimtesnės pusės. Konkurso tikslas yra paskatinti moteris daugiau pasireikšti kūrybiniai, todėl konkurse gali dalyvauti visos, išskiriant tik pačias konkurso komisijos nares.

Konkurso komisiją sudaro: Z. Daugvainienė, A. Karkienė, E. Krikščiūnienė, N. Kulpavičienė, V. Šaltmiras. Rezultatai bus paskelbti spalio mėnesio 27 dieną.

Kviečiame dalyvauti visas moteris.

Rašinius siųsti šiuo adresu:

"Moters" — konkursas

1011 College Str.

Toronto, Canada

M6H 1A8

Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

PLASTINĖS OPERACIJOS

Moderniųjų plastinių operacijų chirurgas yra pats įdomiausias medicinos profesijos atstovas. Kad pasiektų gerų rezultatų plastinėse operacijose, jis šalia augštos kokybės techninių sugebėjimų taip pat turi turėti estetiško pajautimo. Kartais tie techniniai sugebėjimai ir meniškas grožio pajautimas nelengvai suderinami. Dažnai plastiniai chirurgai bereikalingai rūpinasi dėl savo mediciniško prestižo ir, atrodo, lyg nepatogiai jaučiasi dėl savo operacijų kosmetinės paskirties. Žinoma, tas jų rūpestis yra beprasmis, nes plastinių operacijų sritis šiandien yra labai plati ir nesiriboja vien tik raukšlėtų senų veidų išprosijimu ir krūtinių pripildymu.

Išlyginti ir pajauninti seną veidą, plastinės srities chirurgas turi dvi galimybes: cheminę operaciją, kuri atjaunina odą ir kontūrus atitaisanti operacija, vadinamoji "face lifting". Kai kuriems veidams naudojama abiejų operacijų kombinacija.

Cheminėje operacijoje naudojamos tam tikros medžiagos, kurios sunaikina visa odos paviršių ir dalį vidinės odos. Tos medžiagos sunaikina ne tik išviršinę, sukietėjusią, didelėm porom odą, bet nuima drauge ir paviršiuje esančias karpas, pigmentines dėmes ir kitokius odos nelygumus. Dalinis, vidinės **odos,** apnaikinimas sužadina greitą naujos odos augimą ir atstatymą. Po šitokios operacijos pacientė visiškai nustoja viršutinio sluogsnio odos, lieka tik su dviem trečdaliais vidinės odos ir veidu, tinkančiu Holaween'u — kaukių baliui. Tačiau, po tam tikro laiko, kai naujas odos sluogsnis atauga, bent dešimtukas metų nuimamas nuo veido. Dažnai pasiekiami neįtikėtini rezultatai. Ataugusi nauja oda yra ypatingai švelni, mažom porom ir visiškai be raukšlių, bei kitokių ankstyvesnių netobulumų. Vidujinė oda atauga storesnė ir tuo būdu standresnė.

Cheminės operacijos rezultatai pilnai pastebimi, praslinkus 3—6 mėnesiams po operacijos. Drauge su veidu turi būti operuojamas ir kaklas, kad nebūtų ryškiai pastebimo skirtumo. Jei operacija pilnai nepasiseka, maži, vietinio pobūdžio pataisymai gali būti atlikti ir vėliau.

Cheminių operacijų rezultatai atrodo neįtikimai geri. Tačiau, kaip ir kiekvienoje kitoje operacijoje, pasitaiko nelauktų komplikacijų. Tiesa, nei daug skausmo nei nepatogumo ši operacija nesuteikia, bet tokia atnaujinta oda niekada neatrodo visiškai natūrali. Kartais ta naujai ataugusi oda įgyja dirbtinę, sintetinę išvaizdą. Ji taip pat nėra tokia atspari saulei ir vėjui, kaip prigimtoji oda. Be to tas grožis laikosi ilgiausiai dešimtį metų, po to vėl reikalingas naujas pajauninimas. Kad ir kaip atsargiai ir labai gero chirurgo atlikta operacija gali turėti labai nemalonių pasekmių. Kartais tokia oda ypatingai jautri saulei ir nemaloniai parausta ar natūrali pigmentacija visai prarandama. Taip pat kraujo kapiliarai labai padidėja ir oda pasidaro pernelyg raudona. Dar kitais atvejais oda dėl nežinomų priežasčių nelygiai sugyja ir lieka randai.

Cheminės operacijos pakaitas būtų odos nugrandymas, kur vietoje chemikalų naudojamas smulkus vielinis šepetukas. Abi operacijos turi tą pačią paskirtį. Dažniausiai odos grandymo operacija naudojama pirma, o tik paskui cheminė. Tarp tų dviejų operacijų yra įvairių techninių skirtumų ir prityręs gydytojas savo nuožiūra nustato kuris būdas kokiai odai labiausiai tinkamas. Jei pacientė ryžtasi pergyventi su operacija surištus nepatogumus ir riziką, abudu šitie metodai gali jai suteikti laikiną odos atjauninimą.

"Face-lift" operacija yra tikras chirurginis pjaustymas ir susiuvinėjimas.

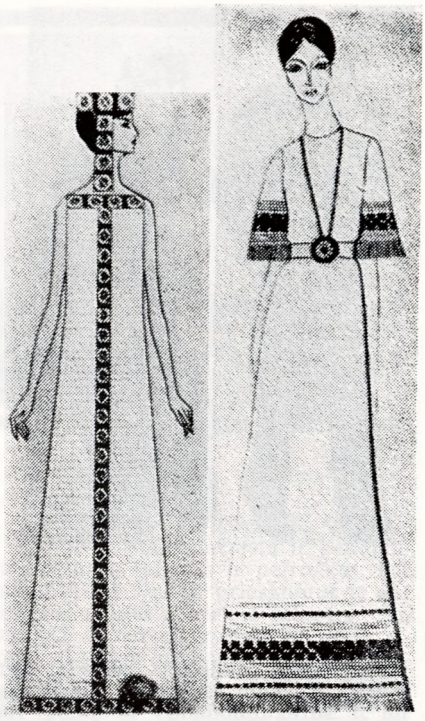

Jis ir savo būdu ir pasekmėm visai skirtingas nuo cheminės ir odos grandymo operacijos. Tos operacijos pagalba išlyginamos gilios įsisenėjusios raukšlės ir laisvai kabanti, atsipalaidavusi oda. Giliausios ir labiausiai pastebimos raukšlės susidaro kaktoje, apie akis ir aplink burną. Su amžiumi prarandami poodinio sluogsnio riebalai dar labiau tas raukšles išryškina. Tie riebalai dažnai prarandami dėl ligos ir dėl netinkamos mitybos. Tačiau labai dažnai net ir geros mitybos sveiki žmonės tuos poodinius riebalus praranda sendami.

Anksčiau face-lift operacijose būdavo padaromi odoje pjūviai, pati oda įtempiama, apipjaustoma ir vėl susiuvama. Tačiau veido raumenų tempimas greitai sugrąžindavo tą ištemptą ir sužalotą odą į pirmykštį, priešope-

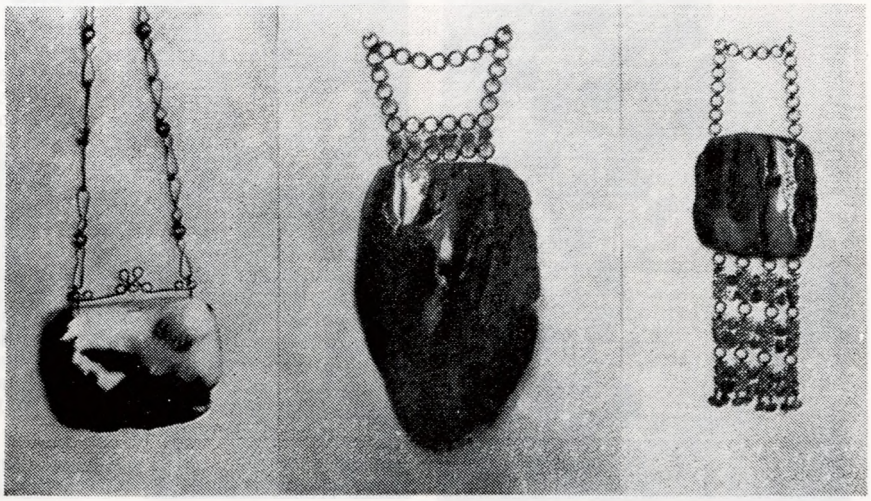

racinį stovį. Modernūs metodai pertvarko ir veido raumenis, sumažindami ir sureguliuodami tempimą, tuo būdu gerokai pratęsdami operacijos pasekmių laiką. Deja, raumenų pertvarkymas sumažina veido ekspresyvumą - išraišką. Teoretiniai — po tokios operacijos veidas turėtų atrodyti bent dvidešimt metų jaunesnis, bet jis gali visiškai prarasti išraišką. Čia ir yra plastinio chirurgo menas — išlaikyti balansą tarp odos išlyginimo ir raumenų atpalaidavimo. Laike tokių operacijų naudojama vietinė anestezija, taip, kad pacientė veidrody gali stebėti operacijos eigą ir tartis su chirurgu. Tuo būdi ji gali išreikšti savo asmeniškus pageidavimus.

"Face-lift" operacijos daromos visam veidui arba kartais tik tam tikrom dalim. Toks "mini-lift" daromas išlyginti gilioms kaktos raukšlėms, kaklo odai arba panaikinimui poakinių maišelių.

Šie atnaujinti veidai išsilaiko tarp trijų ir penkerių metų. Geriausi rezultati gaunami atvejuose, kur oda yra dar pakankamai sveika, tiktai nustojusi riebalinio sluogsnio ir raumenų elastiškumo. Jei vidujinis odos sluogsnis yra pažeistas, dažnai po tokių operacijų veidas pameta išraišką ir atrodo kaip kaukė. Toks odos pažeidimas dažnai įvyksta dėl blogos odos priežiūros.

Paskutiniuoju metu labai išplito naikinimas raukšlių silikono skiedinio pagalba. Šis metodas, tačiau dar tebėra tyrimo stadijoje. Silikono skiedinys legaliai gaunamas tik tyrimų klinikose. Žinoma, kaip ir visos kitos prekės, silikonas gaunamas juodoje rinkoje ir gana plačiai naudojamas neautorizuotų daktarų. Silikono skiedinys paprastai įleidžiamas adata po oda, kad pakeistų prarastus odos riebalus. Šis metodas yra labai greitas, labai lengvas ir beveik neskausmingas. Silikono injekcijos būtų puikiausias būdas panaikinti raukšles ir veido bei kūno nelygumus, jei jis nebūtų tam tikrais atvejais sveikatai pavojingas. Tas skystis dažnai nepasilieka toje vietoje, kur jis įšvirkščiamas. Jis turi savybę keliauti. Mažytės silikono dalelytės keliauja po visą organizmą. Kai kuriais atvejais jo lašelių buvo rasta smegenyse, kepenyse ir kituose gyvybiniuose organuose. Taip pat yra galimybių, kad silikono naudojimas turi ir kitų ilgalaikių neigiamų savybių, kurios dar neištirtos.

Teoretiniai tokios injekcijos yra labai efektingos ir, galbūt, artimoje ateityje bus atrastas saugus būdas silikono skystį plačiai naudoti.

Kas žino kokių patobulinimų pasieks plastinės operacijos ateityje. Galbūt vieną dieną bus sudaryti odos bankai iš kurių galima bus ištisai pakeisti senstančią odą. Galbūt bus išrasta sintetinė oda, kuri nebus reikalinga jokios priežiūros, kuri bus nepažeidžiama ir niekada nesens.

Dėka tokių priemonių žmogus visada galės atrodyti jaunas. Šiandie, kada visuomenėje kaskart vis labiau platėja plyšys tarp jaunosios ir senosios kartos, tokios kosmetinės operacijos tikrai pagelbėtų vyresniajai kartai. Kada jaunų žmonių skaičius kasmet didėja ir vyresniųjų mažėja, vyresnieji, atrodo, pasimeta jaunimo dominuojančioje bendruomenėje. Skirtumas tarp kartų didėja, bendravimas mažėja ir bet koks santykių pagerinimas būtų sutiktas su džiaugsmu. Būtų optimistiška tikėtis, kad, sumažinus išviršinės išvaizdos skirtumą, uždedant vyresniesiems jaunus veidus, būtų bent dalinai išspręsta generacijų nesutikimo problema. Jaunos, arba bent žymiai platesnės bei lankstesnės idėjos yra daug svarbesnės negu jauni veidai. Galutinėje išvadoje — ne tiek išvaizda, kiek galvojimo būdas ir savijauta išlaiko žmogų amžinai jauną.

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

Viščiukas su ananasais

3 sv. pjaustyto viščiuko mėsos,
½ šaukštelio imbiro-ginger,
¼ šaukštelio česnako pudros,
druskos ir pipirų,
1 dėž. ananaso gabaliukų (19 uncijų),
⅓ puoduko medaus,
½ puoduko apelsinų sunkos,
¼ puoduko citrinos sunkos,
2 šaukštai kukurūzų krakmolo,
1 žalias pipiras, plonai pjaustytas,
¼ puoduko kepintų migdolų (almond slivers),

Viščiuko gabaliukus gerai ištrinti su prieskoniais ir sudėti į kepimo indą, oda į viršų. Apkepinti iš viršaus, kol gražiai pageltonuos, apie 8-10 min. Sudėti į gilesnį (casserole) indą.

Nusunkti ananasus, sunką supilti į keptuvę ir dadėti medų, apelsino ir citrinos sunką. Užkaitinti ir maišyti, kol medus ištirps. Kukurūzų krakmolą išleisti vandenyje ir pamažu supilti į sunką. Dar pavirinti apie 5 min. maišant. Tada sudėti ananasus ir viską užpilti ant viščiuko. Kepti įkaitintoje krosnyje prie 350 l. apie 40-50 min. Duodant į stalą papuošti keptais migdolais ir žaliu pipiru.

Kepti ryžiai

3 šaukštai daržovių aliejaus,
1 svogūnas, sukapotas,
½ puoduko kapotų salierų,
1 morka pjaustyta riekutėmis,
2 kiaušiniai,
2 puodukai virtų ryžių,
½ puoduko šaldytų žalių žirnių,
¼ puoduko soya padažo,
½ šaukštelio cukraus,
druskos ir pipirų pagal skonį.

Aliejų užkaitinti keptuvėje, sudėti svogūnus, salierus ir morką. Virti, kol svogūnai bus minkšti. Įmaišyti kiaušinius ir dar pakaitinti vis nuolat maišant, kol kiaušiniai bus išvirę. Tada sudėti likusius produktus ir laikyti ant ugnies, kol viskas perkais.

Kamšalą arba įdarą naudojame paukščiams, žuvims ar mėsoms. Bet jį galime iškepti ir duoti atskirai. Paukščio kimšimui reikalinga maždaug 1 puodukas kamšalo 1 svarui mėsos. Nors dauguma paukščių tiek ir nesutalpina. Bet likutį galima pakepti šalia ar atskirame inde.

Keletas kamšalo receptų

— Obuolių-apelsinų

6 puodukai minkštos duonos kūbų (tik ne šviežios),
2 puodukai nuluptų pjaustytų obuolių,
1 puodukas pjaustytų apelsino skiltelių,
½ puoduko razinų,
½ puoduko kapotų riešutų,
1 šaukštelis druskos,
½ šaukštelio "poultry seasoning",
½ puoduko apelsinų sunkos,
¼ puoduko sviesto ar ištirpinto margarino.

Viską gerai sumaišyti ir naudoti anties ar žąsies prikimšimui. (Apie 10 puodukų).

— Slyvų ir ryžių

½ puoduko kapoto svogūno,
½ puoduko kapotų salierų su lapeliais,
2 šaukštai kapotų petražolių,
¼ puoduko sviesto ar margarino,
⅛ šaukštelio čiobrelių-thyme,
⅛ šaukštelio šalavijo lapų — sage leaves,
3 puodukai virtų ryžių (1 puodukas nevirtų),
¼ puoduko viščiuko buljono,

1 puodukas slyvų, išimtais kauliukais,
druskos ir pipirų pagal skonį.

Keptuvėn sudėti sviestą ir pakepinti svogūnus, salierus ir petruškas, kol bus minkšti. Dadėti prieskonius ir ant lengvos ugnies pavirti 1 minutę. Sumaišyti su virtais ryžiais ir leisti atvėsti. Išplaktą kiaušinį, buljoną ir slyvas įmaišyti į ryžius. Dadėti druskos ir pipirų pagal skonį. (Maždaug 4 puodukai). Tinka visiems paukščiams.

— Obuolių ir raugintų kopūstų

½ puoduko sūdytų, supjaustytų, lašiniukų,
¾ puoduko kapotų svogūnų,
3 dideli obuoliai, nulupti ir stambiai sukapoti,
1 šaukštelis druskos,
⅛ šaukštelio pipirų,
⅛ šaukštelio čiobrelio lapų — thyme leaves,
1 šaukštelis kmynų — caraway seed,
1 svaras raugintų nusausintų kopūstų.

Keptuvėje pakepinti lašiniukus, dadėti svogūnus ir obuolius. Pavirinti kol bus minkšti. Dadėti prieskonius ir kopūstus. (Maždaug 4 puodukai). Tinka ančiai ir žąsiai.

— Trintų bulvių

6 riekutės lašiniukų,
½ puoduko kapotų svogūnų,
1 puodukas kapotų salierų,
4 puodukai sutrintų bulvių,
1 puodukas kepintos duonos trupinių,
2 šaukšteliai druskos,
½ šaukštelio šalavijo lapų — sage leaves,
šviežiai maltų pipirų,
1 plaktas kiaušinis.

Kepinti lašiniukus, kol bus gerai sukepę. Tada sutrupinti. ¼ puoduko riebalų pakepinti svogūnus ir salierą, kol bus minkšti. Viską sudėti į sutrintas bulves ir gerai išmaišyti. Galima naudoti žuviai, paukštienai, kiaulienai ir avienai. (Apie 6 puodukai).

Norint, šį kamšalą galima iškepti ir atskirai kvortos dydžio kepimo inde. Ant viršaus uždėti dar 4 riekutes lašiniukų. Kepti krosnyje prie 350° apie 30 minučių.

— Kietų kiaušinių

1 kalakuto kepenys,
druskos,
½ puoduko sviesto ar margarino,

1 vidutinio dydžio sumaltas svogūnas,
1 puodukas stambiai kapotų riešutų "pecans",
3 puodukai šviežių, smulkių duonos trupinių,
6 kietai virti kiaušiniai, pjaustyti,

Viščiuko bulijono apie 2 puodukai, salierų, druskos, pipirų ir sutrupintų čiobrelio lapų — thyme leaves pagal skonį.

Kepenis virti sūdytame vandenyje, kol bus minkštos. Tada, nusunkus, sumalti. Sviestą ištirpinti keptuvėje, sudėti svogūnus ir riešutus. Maišant kepinti keletą minučių. Tada sudėti duonos trupinius, kapotus kiaušinius, maltas kepenis, dadedant viščiuko buljono tiek, kad viskas sudrėgtų. Sudėti prieskonius ir gerai išmaišyti. (Apie 6 puodukai). Tinka kalakuto kimšimui.

Vaisių ir sūrio Rąstas — Log

½ puoduko džiovintų aprikosų,
1 svaras Monterey Jack arba švelnaus cheddar sūrio (tarkuoto),
1 pakelis 8 uncijų grietininio sūrio (suminkštinto),
⅓ puoduko rūgštaus sherry (dry),
1 šaukštelis aguonų,
½ šaukštelio su prieskoniais druskos (seasoned salt),
⅓ puoduko šviesių razinų,
⅓ puoduko kapotų figų,
kapotų riešutų "walnuts",
2 šaukštai kapotų cukruotų vyšnių (candied cherries).

Aprikosus pamerkti 1 puodukyje vandens, laikyti apie 2 valandas, tada nusausinti ir sukapoti. Sumaišyti abu sūrius, dadėti sherry, aguonas ir druską. Gerai išmaišyti. Sudėti vaisius ir dar maišyti, kol masė lengvai formuosis. Paėmus aluminiinio popierio sudėti masę ir suformuoti rąsto pavidalu (log). Gerai susukti ir atšaldyti. Išėmus pavolioti kapotose vyšniose ir riešutuose. Vėl suvynioti į aluminiinį popierį ir laikyti šaldytuve. Duodant apdėti įvairiais sausainiais.

Gloegg — Kalėdų vynas

1 cinamono lazdelė, 3 inčių ilgio,
12 gvazdikėlių — cloves,
12 kardemono žiedų — pods,
½ apelsino ar citrinos žievės,
2 puodukai cukraus,
2 bonkos Burgundy (1/5 galiono),
1 puodukas baltintų migdolų,
1 puodukas razinų.

Cinamoną, gvazdikus, kardemoną ir žievę sudėti į merlę ir gerai surišti. Į sunkų virimo puodą supilti cukrų, du

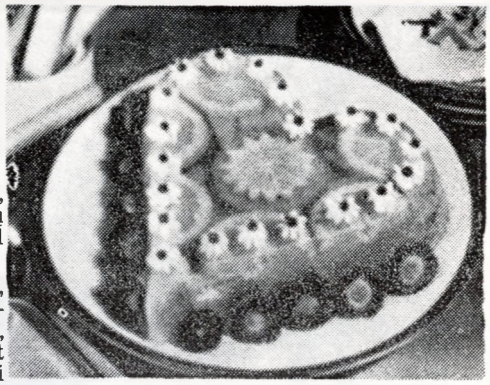

puodukus vandens ir įdėti merlėje surištus prieskonius. Užvirinus dar palaikyti 5 minutes, kad cukrus ištirptų. Supilti vyną, uždengti ir nuimti nuo ugnies. Leisti pastovėti apie 1 valandą. Išimti merlę su prieskoniais. Vyną supilti į sterlizuotas bonkas. Gerai užkimšti. Šaldytuve galima laikyti apie 3 savaites. Riešutus ir razinas sudėti į plastikinį popierį ir pririšti prie bonkų kaklų. (Maždaug 2½ kvortos).

Prieš duodant į stalą vyną supilti į sunkesnį indą, dadėti riešutus ir razinas, ir pakaitinti, tik neleisti užvirti. Dadėti ½ puoduko brandy ar Madeira, jeigu norima. Duoti mažuose puodeliuose, įpilant vyną su samteliu. Kiekvienam puodelyj turėtų būti truputis razinų ir riešutų. Naudojamas šaukštelis valgymui razinų ir riešutų.

Apelsinų-ananasų salotos (Mould)

1 pakelis apelsinų skonio želatinos (6 uncijų),

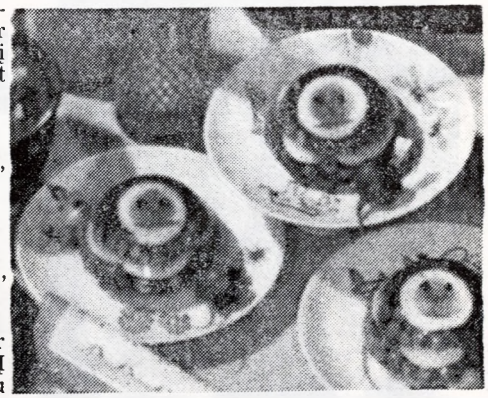

1 dėžutė mandarinų skiltelių (11 uncijų),
1 dėžutė ananasų gabaliukais (13¼ uncijų),
abiejus nusunkti o sunką palaikyti,
1 puodukas pasukų,
2 puodukai varškės,
riešutų ir žalumynų.

Sudėti želatiną į dubenį. 1 puoduką sunkos ir 1 puoduką vandens supilti į puodą ir užvirinti. Nuėmus užpilti ant želatinos, maišyti kol ištirps. Tada įmaišyti pasukas ir varškę, padėti šaltai, kad sutirštėtų. Keleta mandarinų skiltelių pataupyti papuošimui. Kitas su ananasais įmaišyti į sutirštėjusią masę. Pilti į 6 puodukų dydžio formą (mould) padėti į šaldytuvą, kad sustingtų. Duodant į stalą puošti mandarinų skiltelėm, riešutais ir žalumynais.

Kalėdinė duona

¾ puoduko šilto pieno,
1 pakelis "hot roll mix" 13 uncijų,
2 šaukštai cukraus,
1 didelis kiaušinis, lengvai išplaktas,
2 šaukšteliai malto muškato riešuto — nutmeg ar cardemono,
1 puodukas maišytų cukruotų vaisių (candiend fruit),
½ puoduko šviesių razinų,
½ puoduko kapotų migdolų,
sviesto ar ištirpinto margarino.

Pieną supilti į didesnį indą ir užberti mielėmis, kurios bus "hot roll mix" pakelyje. Maišyti, kol mielės išsileis. Tada įmaišyti kiaušinį, muškato riešutą, vaisius, migdolus ir du šaukštus sviesto. Pamažu dadėti miltus iš pakelio vis maišant su šaukštu. Jei pertiršta, paskutinius įminkyti rankomis. Indą uždengti ir leisti pakilti šiltoje vietoje apie 2 valandas ar kol masė padvigubės. Ant miltais pabarstytos lentos išversti masę ir minkyti apie 20 minučių.

Riebalais ištepti 2 augštas kavos dėžutes ar, jei turite, apvalias ar pailgas augštesnes formas. Sudėti į jas tešlą ir viršų patepti ištirpintu sviestu. Uždengus leisti pastovėti apie 1 valandą, kad pakiltų.

Kepti krosnyje prie 350° apie 30-35 minutes. Iškepus išversti ant vielų padėklo — wire rack. Viršų galima aptepti mase iš ¼ puoduko cukraus, 1 šaukštelio citrinos sunkos ir vieno šaukštelio vandens, viską kartu išplakant. Aptepus apibarstyti trupučiu aguonų ar smulkių spalvotų saldainiukų.

* "MOTERS" *

žurnalo prenumerata padidinama

NUO 1974 M. — PRENUMERATA METAMS — 6 DOL.

Administracija

• TURINYS •

1973 metai

		Nr. — pusl.
P. Alšėnas	Augščiausia moteris pasaulyje	1 — 22
P. Alšėnas	Rasytojai P. Buck mirus	2 — 18
P. Alšėnas	Ar tikrai anglosaksai nemyli moterų	3 — 24
P. Alšėnas	Moterų ir vyrų baubas — senatvė	4 — 18
P. Alšėnas	Moteriškuose dvasinio pasaulio labirintuose	5 — 19
P. Alšėnas	Rimties valandai	6 — 24
R. Alšytė	Dainos; Tu karaliau; Polifonija; Saulėlydis (eil.)	1 — 14
M. Anysas	Jogailos vedybos	5 — 6
M. Anysas	Jadvyga d'Anjou lenkų karalienė	6 — 7
Ž. Balaišytė	Sode (eil.)	3 — 15
J. Baltrušaitis	Audėja; Motina žemė (eil.)	4 — 4
M. Banus	Fragmentas; Saulėgrąža (eil.)	2 — 9
V. Butkys	Rašytoja — Nina Butkienė	3 — 16
R. Carnier	Žodis motinai	2 — 15
E. Čekienė	Ir gražios anuomet buvo šeimos	1 — 20
J. Degutytė	Vilnius — 650 (eil.)	5 — 2
P. Gaučys	Apie tinkamą pasirinkimą santuokoje	1 — 6
P. Gaučys	Pasaulio socialinė būklė ir moteris	2 — 10
P. Gaučys	Flirtas — moters pažinimo būdas	3 — 8
P. Gaučys	Drabužių ir papuošalų reikšmė	4 — 12
P. Gaučys	Vyrai anglių rašytojų romanuose	5 — 11
P. Gaučys	Žmogus ir jo namai	6 — 13
k. J. Gutauskas	Oi tie dūmai, dūmeliai	1 — 13
A. Karvelytė	Nežinomu keliu; Laikas (eil.)	2 — 5
G. Krivickienė	Vilnius lietuvių liaudies dainose	1 — 9
G. Krivickienė	G. Žilionienė J. T.	1 — 20
L. Kurpienė	Lenktynės	5 — 13
I. Malėnas	Vienintelis kelias mokant vaikus skaityti	2 — 20
I. Malėnas	Vaiko parengimas mokyklai	3 — 14
I. Malėnas	Vedybinio pasirinkimo motyvai	4 — 18
Z. Maurina	Madona D'Ondžero	3 — 5
J. Miškinis	Šeima — kertinis akmuo	3 — 18
D. Mitkienė	XXX (eil.)	4 — 11
J. Narūnė	Lietuviškų laukų dainiui (eil.)	4 — 14
P. Naujokaitis	Šamo ežero sekliai	1 — 16
P. Naujokaitis	Ne tie varpai	2 — 17
P. Naujokaitis	Z. Tenisonaitės debiutas	3 — 18
P. Naujokaitis	Nežinomi keleiviai	4 — 16
P. Naujokaitis	Po angelų sparnais	5 — 17
K. Pažeraitė	Fragmentas iš "Svetimi vėjai"	3 — 10
M. Pečkauskaitė	Moterų teisės	4 — 6
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	1 — 11
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	2 — 13
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	3 — 13
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	4 — 15
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	6 — 15
V. Porambacu	Man negana; Žodžių atmintis (eil.)	2 — 9
R. Raslavičienė	Moteris Azijoje	3 — 12
A. Rūta	Antilyriškai (eil.)	2 — 14
D. Sadūnaitė	Koncertas (eil.)	6 — 12
A. Saudargienė	Istorinis suvažiavimas	2 — 24
R. Scarpout	Traukinys per slenkstį	1 — 15
M. S.	Motina ir teisė gyventi	4 — 5
M. Slavėniesė	Kaip pradėjau jį prisiminti	2 — 2
M. Slavėnienė	Mykolo Vaitkaus dvasios šviesoje	6 — 2
J. Švabaitė	Šeštadienis I — II (eil.)	1 — 5
J. Švabaitė	Burtininkas	5 — 15
O. Šulaitienė	Laiškas Tau	3 — 18
M. Vaitkus	Vilnius — 1906	5 — 3
J. Valiūnas	Lietuvybės testinumo bejieškant	5 — 18
S. V.	Motinos dalia	3 — 2
S. V.	Nužudyto prezidento motina	3 — 20
S. Vilkauja	Lietuvių kalbos kilmė ir raida	1 — 2
S. Vilkauja	Mirė, kad gyventų amžinai	4 — 20
S. Vilkauja	Gražioji Dzūkija	5 — 9
E. Vydienė	Miško daina (eil.)	4 — 11
B. V.	Trys ir viena — J. Narūnės	4 — 16
B. Vytienė	Pušis; Gimtoji kalba (eil.)	4 — 11
B. Vytienė	Mūsų viešnia — Janina Narūnė	6 — 19
I. Tamošaitienė	17 amž. Lietuva — anglo akimis	2 — 6
Z. Tenisonaitė	Atviras laiškas poezijos skaitytojams	2 — 19
Z. Tenisonaitė	Trys giesmės saulei	3 — 7
Z. Tenisonaitė	Naujųjų Metų keista kelionė	6 — 10
A. Tyruolis	Trys Sonetai (In Memoriam)	3 — 4
A. Tyruolis	Lietuvė moteris J. Baltrušaičio poezijoje	4 — 2
A. Zubienė	Fidži legendų seselei	6 — 17